

ΤΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΜΠΛΟΚΟΥ ΟΡΟΥ ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ

Κώστας Βαλεοντής, Κατερίνα Ζερίτη, Άννα Νικολάκη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρουσίαση των βασικών εννοιών και ορισμών για τη μορφή (εσωτερική και εξωτερική) των όρων. Εξήγηση του ρόλου των άμεσων συνθετικών (προσδιοριζόμενου συνθετικού και προσδιοριστικού συνθετικού) του σύμπλοκου όρου και ανάδειξη του βαθμού συμμετοχής του στο σύνολο των όρων ενός θεματικού πεδίου. Εξεταζόμενο σώμα υλικού: 27.128 έννοιες και οι αντίστοιχοι όροι από τη Βάση Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας TELETERM. Μονολεκτικοί σύμπλοκοι όροι (σύνθετες λέξεις) και περιφραστικοί σύμπλοκοι όροι (σύνθετοι όροι). Γενική εξέταση του προσδιοριζόμενου συνθετικού. Αναλυτική εξέταση του προσδιοριστικού συνθετικού. Το προσδιοριστικό συνθετικό του μονολεκτικού σύμπλοκου όρου. Το προσδιοριστικό συνθετικό του σύνθετου όρου: ετερόπτωτο προσδιοριστικό, ομοιόπτωτο προσδιοριστικό, άπτωτο προσδιοριστικό. Ανασκόπηση των ειδών της γενικής και επισήμανση εκείνων που χρησιμοποιούνται, ή προσφέρονται να χρησιμοποιούνται, στη δημιουργία των σύνθετων όρων. Κριτική εξέταση και συναγωγή συμπερασμάτων από τη χρήση της γενικής ως προσδιοριστικού συνθετικού. Το πρόβλημα δύο ή περισσότερων διαδοχικών Γενικών στον ελληνικό σύμπλοκο όρο και η αντιμετώπισή του. Ανασκόπηση συμπερασμάτων.

THE DETERMINING CONSTITUENT OF THE GREEK COMPLEX TERM AND USE OF THE GENITIVE CASE

Kostas Valeontis, Katerina Zeriti, Anna Nikolaki

SUMMARY

Presentation of the principal concepts and definitions about the form (internal and external) of the terms. Explanation of the role of the immediate constituents (determined constituent and determining constituent) of a complex term and demonstration of its degree of participation in the corpus of the terms in a given subject field. Corpus under examination: 27.128 concepts and corresponding terms from the Telecommunications Termbase TELETERM. One-word complex terms (compound words) and phrase complex terms (compound terms). General examination of the determined constituent. Detailed examination of the determining constituent. The determining constituent of a one-word complex term. The determining constituent of a complex term: same-case, different-case and non-case determining constituent. Review of the kinds of the genitive case and highlighting of those which are used or seem to be more suitable for the creation of complex terms. Critical examination and inference based on the use of the genitive case as a determining constituent. The problem due to two or more successive genitives within a greek complex term and how to face it. Review of conclusions.

1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Οι έννοιες (concepts) είναι [1] νοητικοί αντιπρόσωποι μεμονωμένων αντικειμένων (objects) ή συνόλων αντικειμένων με κοινά χαρακτηριστικά. Οι έννοιες αποτελούν βασικές μονάδες σκέψης που συγκροτούνται με αφαίρεση βάσει ορισμένων ιδιοτήτων. Χωρίς τις έννοιες η κατανόηση του κόσμου, γύρω και μέσα μας, θα έμενε στο επίπεδο της αντίληψης, θα ήταν δηλαδή μια "ασύνδετη - σε χρόνο και σε τόπο - και ασυνάρτητη διαδοχή εικόνων, ήχων, αισθημάτων και καταστάσεων και όχι μια οργανωμένη σύλληψη και επεξεργασία συγκροτημένων στοιχείων σκέψης" [2].

Κάθε έννοια μπορεί να περιγραφεί γλωσσικά με μια πρόταση, τον ορισμό (definition) της, και να προσδιοριστεί με μια γλωσσική έκφραση, τον αντίστοιχο όρο (term).

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) [1] οι όροι διακρίνονται σε απλούς και σύμπλοκους. Ο απλός όρος αποτελείται από ένα μόνο θέμα (stem) με ή χωρίς πρόσθετα προθήματα (prefixes) ή επιθήματα (suffixes) και με ή χωρίς κατάληξη (ending). Οι απλοί όροι είναι μονοθεματικές λέξεις (δηλαδή ριζικές λέξεις ή παράγωγες λέξεις). Ο σύμπλοκος όρος αποτελείται από περισσότερα από ένα θέματα με ή χωρίς πρόσθετα προθήματα ή επιθήματα και με ή χωρίς καταλήξεις. Οι σύμπλοκοι όροι είναι πολυθεματικές λέξεις (δηλαδή σύνθετες λέξεις ή παρασύνθετες λέξεις) ή φράσεις.

Η συντόμηση της εξωτερικής μορφής (σύντμηση) ενός πλήρους όρου με παράλειψη οποιουδήποτε μέρους του, χωρίς μεταβολή στην έννοια που ο πλήρης όρος αντιπροσωπεύει, παρέχει έναν συντετμημένο όρο (abbreviated term) ταυτόσημο με τον πλήρη όρο (Βλέπε Σχήμα 1).

Αν παραλείπονται μερικά γράμματα ενός πλήρους απλού όρου τότε έχουμε μια συντομογραφία (abbreviation). Το αρκτικόλεξο (initialism) είναι συντετμημένος σύμπλοκος όρος, στον οποίο διατηρούνται τα αρχικά γράμματα των λέξεων του πλήρους σύμπλοκου όρου, και ο οποίος προφέρεται ή συλλαβικά ως μία λέξη ή με χωριστά γράμματα ή και με τους δύο τρόπους. Παραδείγματα:

AE = *Ανώνυμη Εταιρεία* **ITU** = *International Telecommunication Union*

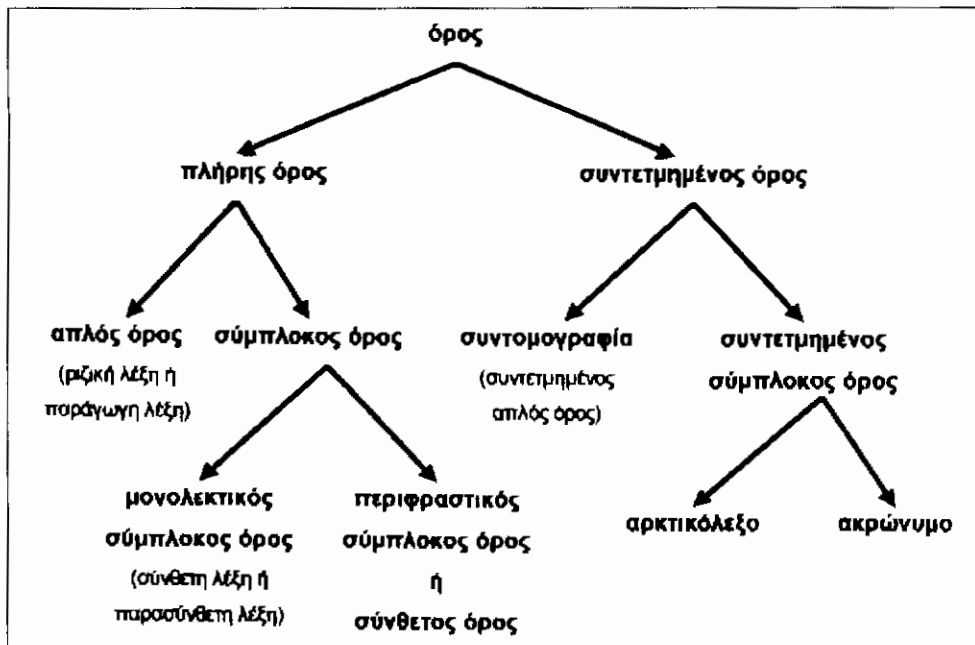
IX = *Ιδιωτικής Χρήσης*, **OTE** = *Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος*

Το ακρώνυμο (acronym) είναι συντετμημένος σύμπλοκος όρος, ο οποίος σχηματίζεται ως σειρά γραμμάτων λαμβανόμενων από τις λέξεις του πλήρους σύμπλοκου όρου και ο οποίος προφέρεται πάντοτε συλλαβικά ως μία λέξη. Παραδείγματα:

διαποδιαμορφωτής = *διαμορφωτής-αποδιαμορφωτής*

δυφίο = *δυσδικό ψηφίο*,

NATO = *Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου*
(*North Atlantic Treaty Organization*)

Σχήμα 1: Η μορφολογική ταξινόμηση των όρων.

2 ΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΠΛΟΚΟΥ ΟΡΟΥ

2.1 Αναγκαιότητα του σύμπλοκου όρου ως απόρροια της συστηματικής εννοιολογικής δομής του θεματικού πεδίου του

Μπορούμε να πούμε ότι βάση της γνώσης κάθε θεματικού πεδίου είναι ένα υποκείμενο σύστημα εννοιών που διέπεται από ένα σύνολο σχέσεων και κανόνων. Για παράδειγμα, γνώστης της σύγχρονης Φυσικής πρέπει να θεωρείται ο επιστήμονας που κατέχει όλες τις - σήμερα - γνωστές έννοιες της Φυσικής και όλους τους - σήμερα - γνωστούς φυσικούς νόμους.

Το προαναφερόμενο υποκείμενο σύστημα εννοιών αποτελείται από ποικίλα υποσυστήματα εννοιών τα οποία αντιπροσωπεύουν επόψεις επιμέρους πτυχών του θεματικού πεδίου και των οποίων η ποικιλότροπη διεμπλοκή συνθέτει το συνολικό σύστημα.

Είναι φανερό ότι και η γλωσσική περιγραφή των φαινομένων του υπόψη θεματικού πεδίου θα γίνεται με ένα σύνολο όρων (ειδικών και διαπεδικιών ή γενικών) που θα κατοπτρίζει, σε όλες τις πτυχές του, το προαναφερόμενο σύστημα εννοιών με τις υπάρχουσες σχέσεις μεταξύ των εννοιών (διασχέσεις). Το υποσύστημα της φυσικής

γλώσσας που χρησιμοποιεί, για αναμφίσημη επικοινωνία, την κοινή γλωσσική δομή και λειτουργία και το προαναφερόμενο σύνολο ειδικών και διαπεδικών ή γενικών όρων αποτελεί την ειδική γλώσσα του πεδίου [1]

Ποιοι είναι, όμως, οι όροι ενός θεματικού πεδίου; Κάθε λέξη που χρησιμοποιώ για να το περιγράψω είναι όρος; Κάθε συνδυασμός λέξεων; Όχι ακριβώς!

Το τι είναι ειδικός όρος ή όχι σε ένα θεματικό πεδίο ανάγεται στο τι είναι ειδική έννοια στο υπόψη πεδίο. Εδώ, θεωρούμε ειδική έννοια σε ένα θεματικό πεδίο κάθε έννοια που ανήκει αποκλειστικά ή που δημιουργήθηκε πρωταρχικά στο πεδίο αυτό. Οι όροι, λοιπόν, που αντιπροσωπεύουν ειδικές έννοιες του θεματικού πεδίου είναι ειδικοί όροι του πεδίου.

Απεναντίας, οι διαπεδικοί και γενικοί όροι αντιπροσωπεύουν διαπεδικές και γενικές έννοιες, αντίστοιχα, δηλαδή μη ειδικές έννοιες του υπόψη θεματικού πεδίου, γεγονός που δεν αποκλείει - όπως πολλές φορές συμβαίνει - να είναι ειδικές έννοιες σε άλλο θεματικό πεδίο και αποτελούν δάνειες έννοιες για το θεωρούμενο θεματικό πεδίο. Οι διαπεδικοί και γενικοί όροι αποτελούν ένα βασικό υπόβαθρο που απλώνεται οριζόντια σε όλα τα θεματικά πεδία της ανθρώπινης γνώσης πάνω στο οποίο θεμελιώνονται όλα τα "ειδικά υποσυστήματα" της φυσικής γλώσσας [3]. Η μελέτη, ανάπτυξη, εναρμόνιση και οργάνωση αυτού του υποβάθρου παίζει σημαντικότερο ρόλο στη σύμμετρη ανάπτυξη της υπόψη φυσικής γλώσσας, δεδομένου ότι θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η ανάπτυξη της φυσικής γλώσσας αποτελεί ένα είδος συνισταμένης της ανάπτυξης όλων των "υποσυστημάτων" της που αποτελούν τις ειδικές γλώσσες των επιμέρους θεματικών πεδίων.

Επανερχόμαστε στην παραπάνω ερώτηση θέτοντάς την διαφορετικά: Πότε μια λέξη ή ένας συνδυασμός λέξεων αποτελεί όρο στο υπόψη θεματικό πεδίο; Η απάντηση είναι: Όταν εκφράζει έννοια του υπόψη πεδίου, δηλαδή μια μονάδα σκέψης με περιεχόμενο που αφορά το υπόψη πεδίο (π.χ. μια οντότητα, ένα φυσικό μέγεθος, μια σχέση ή λειτουργία...) και η οποία είναι προϊόν αφαιρετικής νοητικής διεργασίας βάσει ορισμένων ιδιοτήτων. Εδώ, δίνεται απάντηση και σε μια άλλη ερώτηση: Αφού όλες οι λέξεις σε μια φράση υπάρχουν στο λεξικό γιατί χρειάζεται να τη θεωρήσουμε όρο;

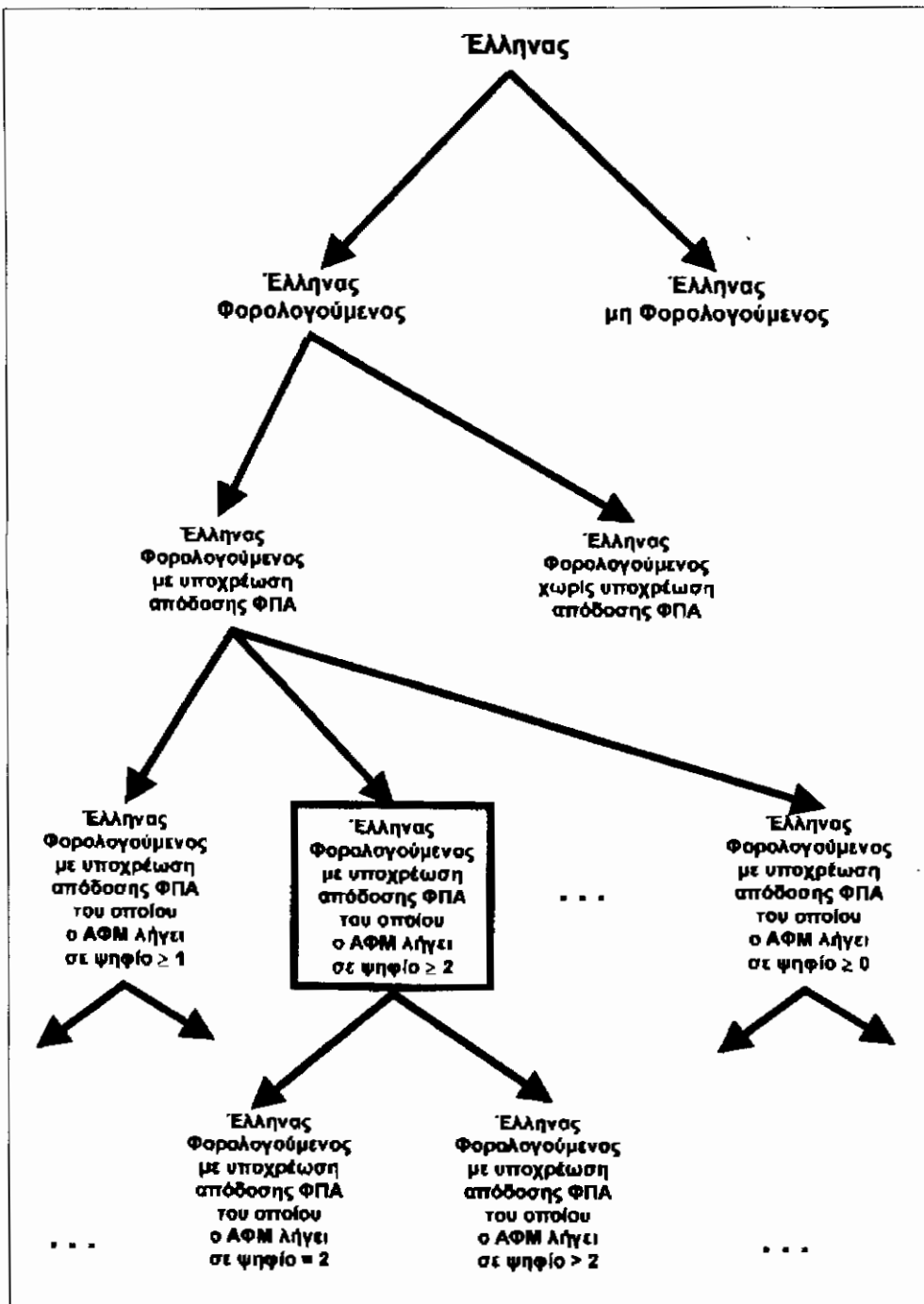
Και μόνο από τον παραπάνω ορισμό συνάγεται ή απελευθέρωση του όρου από τη λέξη. Η διεργασία της αφαίρεσης είναι γενικά πολυσταθμική (πολυεπίπεδη) και κάθε στάθμη αφαίρεσης προσθέτει τουλάχιστον άλλο ένα χαρακτηριστικό στην έννοια, δηλαδή άλλο ένα ή περισσότερα οροστοιχεία (βλέπε 2.1) στον όρο. Εδώ έγκειται η κεφαλιώδης σημασία του σύμπλοκου όρου. Η γνώση είναι απέραντη και ο αριθμός των αναγκαιούντων όρων για την περιγραφή της δεν έχει ανώτατο όριο. Το λεξικό, απεναντίας, μιας φυσικής γλώσσας μπορεί να είναι πολύ μεγάλο, αλλά είναι

πεπερασμένο. Η τεράστια συνδυαστική ικανότητα, όμως, των γλωσσικών στοιχείων στη δημιουργία σύμπλοκων όρων αυξάνει εκθετικά τον αριθμό των δυνητικών όρων μιας δεδομένης γλώσσας.

Ας πάρουμε για παράδειγμα, ως θεματικό πεδίο, το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα. Είναι δυνατό να αποτελεί όρο η φράση "Έλληνας φορολογούμενος με υποχρέωση απόδοσης φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) του οποίου ο αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) λήγει σε ψηφίο μεγαλύτερο ή ίσο με 2" που αποτελείται από 22 λέξεις! Και όμως είναι! Για κάποιον που δεν έχει γνώση του πεδίου, ασφαλώς όλες οι λέξεις υπάρχουν στο Λεξικό! Ασφαλώς αυτός μπορεί να φανταστεί τις απλές έννοιες στις οποίες αντιστοιχούν οι μεμονωμένες λέξεις ή ορισμένοι συνδυασμοί λέξεων (ΦΠΑ, ΑΦΜ κτλ.). Και μπορεί να συλλάβει, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, ότι η παραπάνω φράση είναι ένας δυνητικός όρος. Όμως του μένει άγνωστη η ειδική έννοια που αντιπροσωπεύει πράγματι ο όρος στο συγκεκριμένο συγκεκριμένο καθώς και η σχέση της με τις άλλες έννοιες του θεματικού πεδίου και οι κανόνες που ισχύουν. Το υποσύστημα του υποκείμενου συστήματος εννοιών φαίνεται στο σχήμα 2. Ο γνώστης του πεδίου καταλαβαίνει αμέσως ότι η ειδική έννοια που υπονοείται με τον υπόψη όρο (στο ορθογώνιο πλαίσιο του σχήματος 2) αντιπροσωπεύει μια ολόκληρη κατηγορία ανθρώπων (Ελλήνων φορολο-γούμενων) τους οποίους η φορολογική νομοθεσία αντιμετωπίζει με συγκεκριμένο τρόπο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Για του λόγου το αληθές, αν κάποιος ενδιαφερόμενος επισκεφθεί το Γραφείο ΦΠΑ της ΙΓ Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (Πατησίων 125 ΑΘΗΝΑ, 7ος όροφος) την Τρίτη, 23 Νοεμβρίου 1999, θα συναντήσει μια ουρά φορολογουμένων που είναι ακριβώς "Έλληνες φορολογούμενοι με υποχρέωση απόδοσης ΦΠΑ των οποίων ο ΑΦΜ λήγει σε ψηφίο μεγαλύτερο ή ίσο με 2". Σύμφωνα με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία η 23-11-99 είναι η τελευταία ημέρα υποβολής εκκαθαριστικής δήλωσης και απόδοσης του ΦΠΑ του διμήνου Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου 1999 για τους φορολογουμένους των οποίων ο ΑΦΜ λήγει σε 2, η 24-11-99 για εκείνους των οποίων ο ΑΦΜ λήγει σε 3 κ.ο.κ.

Για να γίνει αντιληπτή η σημασία του σύμπλοκου όρου για ένα θεματικό πεδίο θα επικεντρωθούμε στις Τηλεπικοινωνίες όπου έχει γίνει σημαντικό έργο και έχει συγκεντρωθεί μεγάλος όγκος υλικού, η στατιστική μελέτη και αποτίμηση του οποίου μπορεί να παράσχει αποκαλυπτικά αποτελέσματα.

Σχήμα 2: Παράδειγμα υποσυστήματος του υποκείμενου συστήματος εννοιών.

Στα πλαίσια της δεκαετούς (1989-1999) εργασίας της ΜΟΤΟ¹ στον τομέα των Τηλεπικοινωνιών - ένα ευρύτατο θεματικό πεδίο - έχουν εκπονηθεί μερικές δεκάδες χιλιάδες τηλεπικοινωνιακοί όροι που έχουν συγκεντρωθεί στη Βάση Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας TELETERM, στιγμιότυπο της οποίας εκδίδεται κατά καιρούς και κυκλοφορεί σε ένα ευρύ κοινό που ασχολείται ή εμπλέκεται παντοiotρόπως με τις τηλεπικοινωνίες (Στα τέλη του 1998 κυκλοφόρησε η 9η έκδοση της "Γενικής και Ειδικής Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας").

Η αναδίφηση στη Βάση TELETERM και επί ενός εξαιρετικά μεγάλου πληθυσμού 27 128 εννοιών έδωσε ενδιαφέροντα αποτελέσματα, ως προς την έκταση της εμφάνισης των σύμπλοκων όρων και ιδιαίτερα των περιφραστικών σύμπλοκων όρων (σύνθετων όρων). Οι σύμπλοκοι όροι καταμετρήθηκαν σε ολόκληρο τον πληθυσμό, ενώ οι μονολεκτικοί σύμπλοκοι όροι, ως ποσοστό των μονολεκτικών όρων, προσδιορίστηκαν και με δειγματοληπτική μέθοδο. Μια πρώτη παρατήρηση (Σχήματα 3, 4) είναι η χαρακτηριστική ομοιότητα των κατανομών των αγγλικών και των ελληνικών όρων με συχνότερη εμφάνιση (κατά σειράν) των διλεκτικών, και τριλεκτικών όρων και μετά των μονολεκτικών ακολουθούμενων, στη συνέχεια, από τους τετραλεκτικούς, πενταλεκτικούς κτλ. Η ομοιότητα αυτή αναδεικνύεται και στη μορφή της κατανομής των ισολεκτικών (ίσου λεκτικού μήκους) αγγλικών-ελληνικών όρων που έχει την ίδια μορφή με τις άλλες δύο.

Για τις 27 128 έννοιες χρησιμοποιούνται 27 800 αγγλικοί όροι (συμπεριλαμβανομένων 672 συνωνύμων) και αντιστοιχούν 26 456 ελληνικοί όροι (οι 672 από τους οποίους είναι διδύναμοι). Από τους αντίστοιχους αγγλικούς-ελληνικούς όρους, 21 212 (που αντιστοιχούν στο 78,19 % του συνόλου των εννοιών) είναι ισολεκτικοί, αποδίδουν δηλαδή την αντίστοιχη έννοια με τον ίδιο αριθμό λέξεων και στις δύο γλώσσες.

Από τους αγγλικούς όρους, το 12,46 % είναι μονολεκτικοί (απλοί ή σύμπλοκοι) και το 87,54 % είναι περιφραστικοί. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους ελληνικούς όρους είναι 12,00 % και 88,00 %, δηλαδή αξιοσημείωτα παραπλήσια. Από τους ισολεκτικούς αγγλικούς-ελληνικούς όρους το 14,67 % είναι μονολεκτικοί και το 85,33 % είναι περιφραστικοί.

Τα διαγράμματα των Σχημάτων 3 και 4 δίνουν μια καλή εικόνα της συμπλοκότητας των όρων του συγκεκριμένου πεδίου (Τηλεπικοινωνίες). Δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της μέτρησης, το 71 % περίπου των μονολεκτικών ελληνικών τηλεπικοινωνιακών

¹ **ΜΟΤΟ:** Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνίες" (ΤΕ-Τ), ιδρυτικό Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ (Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας). Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στα πλαίσια επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

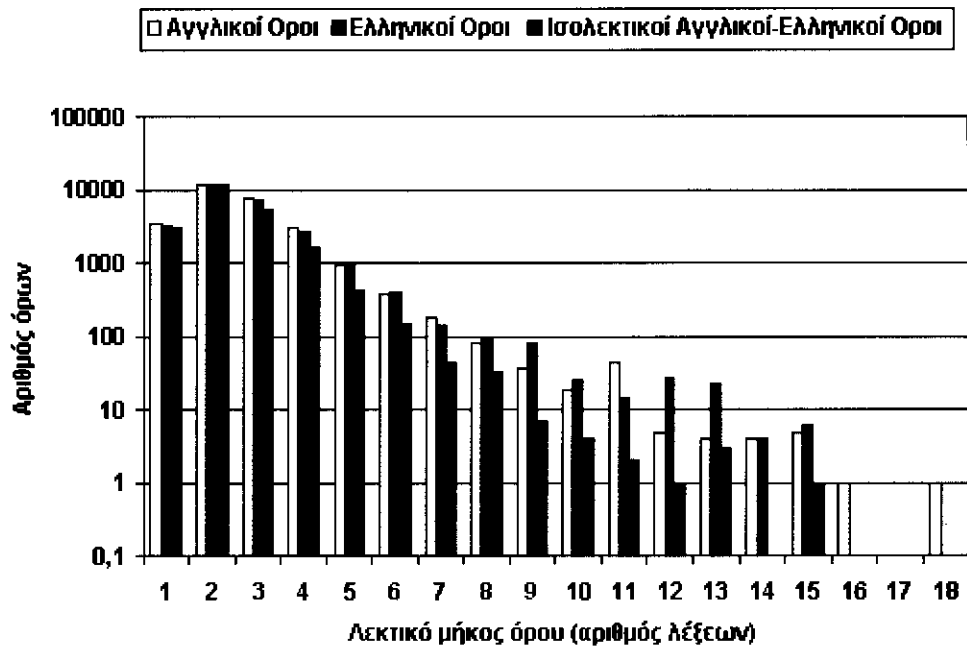
όρων είναι σύνθετες λέξεις, είναι φανερή η κυριαρχία των σύμπλοκων όρων έναντι των απλών, αφού το $88\% + 0,71 \times 12\% = 96,5\%$ του συνόλου των ελληνικών τηλεπικοινωνιακών όρων είναι σύμπλοκοι.

Η ομοιότητα των κατανομών των όρων ως προς το λεκτικό μήκος τους, για τους ελληνικούς και αγγλικούς τηλεπικοινωνιακούς όρους και ταυτόχρονα για τους ισολεκτικούς ελληνικούς - αγγλικούς όρους οφείλεται αφενός στο ότι η γλώσσα-πηγή στις Τηλεπικοινωνίες είναι κυρίως η αγγλική και αφετέρου στο ότι εκτός από τους μονολεκτικούς αγγλικούς όρους - που κατά κανόνα αποδίδονται μονολεκτικά και στα ελληνικά - και οι πολυλεκτικοί αγγλικοί όροι που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη συχνότητα (διλεκτικοί, τριλεκτικοί και τετραλεκτικοί) αποδίδονται επίσης ισολεκτικά.

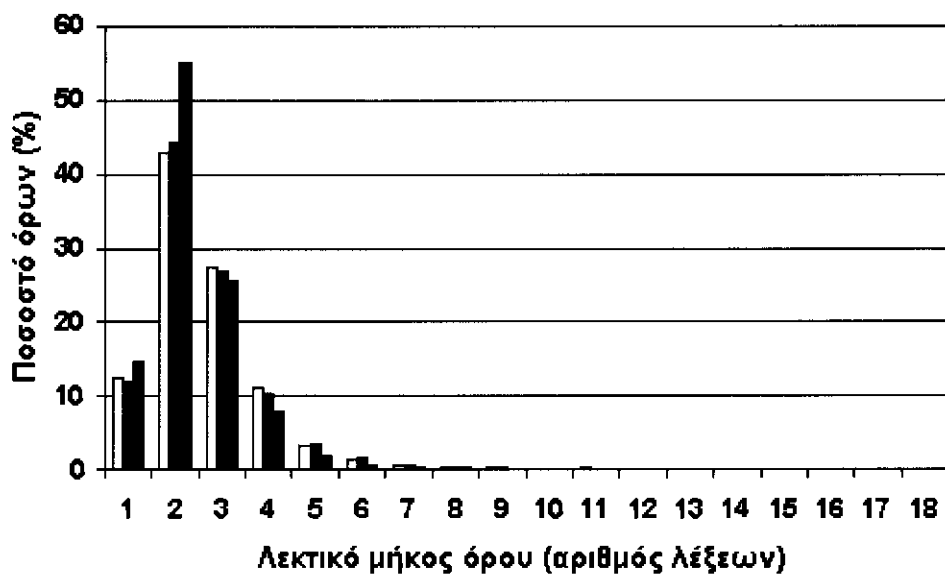
2.1 Οροστοιχεία και άμεσα συνθετικά του σύμπλοκου όρου

Οροστοιχείο (term element) είναι [1] [2] κάθε μορφολογικό μέρος ενός όρου το οποίο είναι φορέας σημασίας ή έχει σημασιολογικά διαφοροποιητική αξία. Το οροστοιχείο μπορεί να είναι μια λέξη (word) (που μπορεί να υπάρξει ως αυθύπαρκτη χωριστή μονάδα σε μια πρόταση), μια ολόκληρη φράση (phrase) (σύνταξη λέξεων που αποτελεί η ίδια από μόνη της έναν όρο ή έναν προσδιορισμό), μια ρίζα (root) (που αποτελεί την ετυμολογική βάση για ολόκληρη οικογένεια λέξεων), ένα θέμα (stem) (που μπορεί να είναι όρος από μόνο του ή να αποτελέσει τη βάση ενός παραγώγου) ή τέλος ένα μόρφημα (morpheme) (που αποτελεί την ελάχιστη σημασιολογική μονάδα μιας γλώσσας και διακρίνεται σε πρόσφυμα (affix) - πρόθημα (prefix) ή επίθημα (suffix), που προηγείται ή έπεται αντίστοιχα ενός θέματος - και κατάληξη (ending)).

Κατά κανόνα, ο σύμπλοκος όρος μπορεί να αναλυθεί σε δύο μέρη, τα άμεσα συνθετικά, που αποτελούνται από ένα ή περισσότερα οροστοιχεία το καθένα. Συνήθως [7], το ένα από τα άμεσα συνθετικά είναι το προσδιοριζόμενο συνθετικό και το άλλο το προσδιοριστικό συνθετικό. Κατά κανόνα, επίσης, το προσδιοριστικό συνθετικό προσθέτει κάποιο χαρακτηριστικό που μετατρέπει την γένια έννοια (γένος) του προσδιοριζόμενου συνθετικού σε είδια έννοια (είδος) του σύμπλοκου όρου. Παραδείγματα: Βλέπε Πίνακα 1.

Σχήμα 3: Διάγραμμα κατανομής των όρων της Βάσης TELETERM (σε λογαριθμική κλίμακα) σε συνάρτηση με το λεκτικό μήκος τους.

Σχήμα 4: Διάγραμμα ποσοστιαίας κατανομής των όρων της Βάσης TELETERM (σε γραμμική κλίμακα) σε συνάρτηση με το λεκτικό μήκος τους.

Πίνακας 1 – Παραδείγματα άμεσων συνθετικών

Σύμπλοκος Όρος	1 ^ο άμεσο συνθετικό		2 ^ο άμεσο συνθετικό	
	Προσδιοριζόμενο	Προσδιοριστικό	Προσδιοριζόμενο	Προσδιοριστικό
πλαισιομετάδοση		πλαισιο-	-μετάδοση	
επανεκπομπή		επανα-	-εκπομπή	
πολυμεσική εφαρμογή		πολυμεσική	εφαρμογή	
προσπθέμενη αξία		προσπθέμενη	αξία	
εκτροπή κλήσης	εκτροπή			κλήσης
μετρητής ηλεκτρικής ενέργειας	μετρητής			ηλεκτρικής ενέργειας
αριθμός φορολογικού μητρώου	αριθμός			φορολογικού μητρώου
Έλληνας φορολογούμενος με υποχρέωση απόδοσης ΦΠΑ	Έλληνας φορολογούμενος			με υποχρέωση απόδοσης ΦΠΑ

2.3 Μονολεκτικός σύμπλοκος όρος

Οι μονολεκτικοί σύμπλοκοι όροι δεν είναι παρά σύνθετες λέξεις (σύνθετα) ή παράγωγες συνθέτων (παρασύνθετα). Στον Πίνακα 2 αναγράφονται οι τέσσερις βασικές κατηγορίες των συνθέτων (παρατακτικά, προσδιοριστικά, κτητικά και αντικειμενικά (/υποκειμενικά) καθώς και χαρακτηριστικά παραδείγματα μονολεκτικών σύμπλοκων όρων με το χωρισμό τους στα άμεσα συνθετικά τους. Προσδιοριζόμενο και προσδιοριστικό συνθετικό δεν αναδεικνύονται στα παρατακτικά σύνθετα, όπου τα δύο άμεσα συνθετικά συμμετέχουν ισότιμα στο σχηματισμό του όρου (απλώς συμπαρατάσσονται ή αντιπαρατάσσονται).

Οι 3 175 μονολεκτικοί όροι (μονόλεκτα) της Βάσης Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας TELETERM αποτελούνται από 909 απλά μονόλεκτα (28,6 %) και 2 266 σύνθετα (71,4 %) που κατανέμονται στις παραπάνω βασικές κατηγορίες όπως φαίνεται στο διάγραμμα του Σχήματος 5. Η μεγάλη πλειονότητα των συνθέτων (61,6 % του συνόλου των μονολέκτων, 86,3 % του συνόλου των συνθέτων) είναι προσδιοριστικά. Από αυτά το 79,9 % (49,2 % του συνόλου των μονολέκτων) έχουν ως πρώτο συνθετικό αχώριστο μόριο (αρχαίες προθέσεις, όπως ανα-, -δια-, εν- κτλ, το στερητικό α(v)- και άλλα προθήματα όπως τα δυσ-, ημι-, τηλε- κ.ά.).

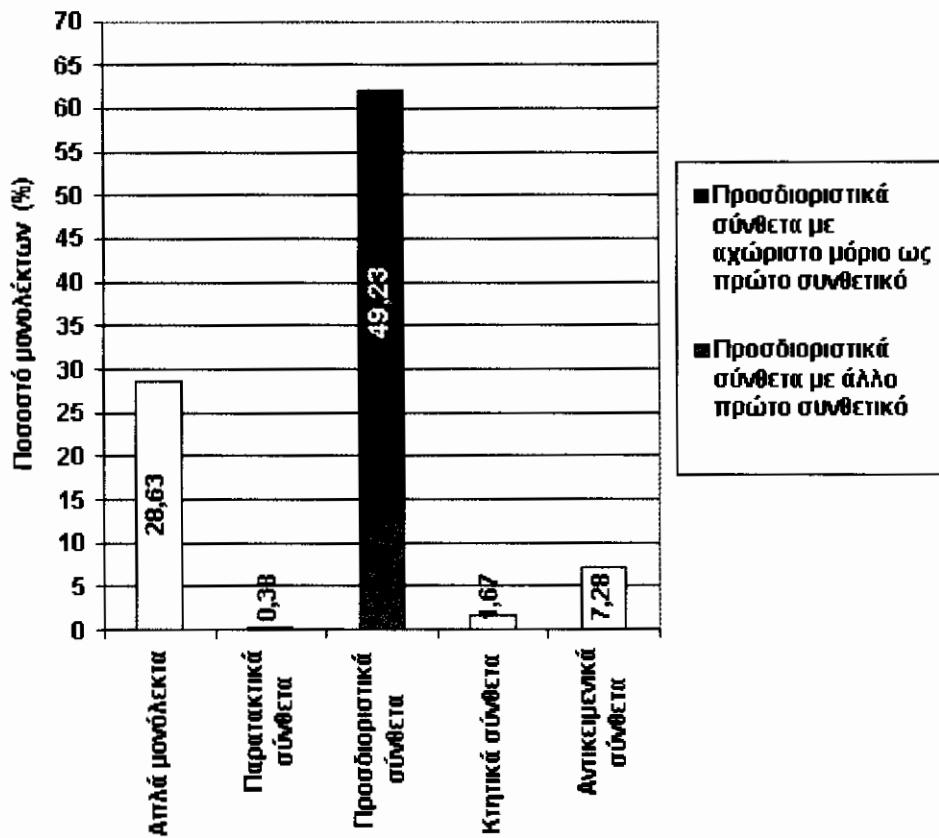
Πίνακας 2 – Άμεσα συνθετικά μονολεκτικών σύμπλοκων όρων

Είδη συνθέτων	1 ^ο άμεσο συνθετικό		2 ^ο άμεσο συνθετικό	
	Προσδιο- ριζόμενο	Προσδιο- ριστικό	Προσδιο- ριζόμενο	Προσδιο- ριστικό
Παρατακτικά σύνθετα <i>συστολοδιαστολή</i> <i>πομποδέκτης</i>	<i>συστολο-</i> (συστολή) και <i>πομπό-</i> ς και		<i>-διαστολή</i> <i>-δέκτης</i>	
Προσδιοριστικά σύνθετα <i>επανεκπομπή</i> <i>αμφιδρομητής</i> <i>βραχυκύκλωμα</i>		<i>επανα-</i> <i>αμφι-</i> <i>βραχυ-</i>	<i>-εκπομπή</i> <i>-δρομητής</i> <i>-κύκλωμα</i>	
Κτητικά σύνθετα <i>μνοκάναλος</i> (έχει ένα μόνο κανάλι) <i>παλυπλινθίο</i> (έχει πολλά πλινθία) <i>ισόχρονος</i> (έχει ίσο χρόνο)		<i>μνο-</i> <i>παλυ-</i> <i>ισό-</i>	<i>-κάναλος</i> <i>-πλινθίο</i> <i>-χρονος</i>	
Αντικειμενικά/Υποκειμενικά σύνθετα <i>αριθμοδότηση</i> (δίνονται αριθμοί) <i>ακοομετρία</i> (μετρείται η ακοή) <i>ηχοαπορροφητής</i> (απορροφά ήχο) <i>σηματοδότης</i> (δίνει σήματα)		<i>αριθμο-</i> <i>ακοο-</i> <i>ηχο-</i> <i>σηματο-</i>	<i>-δότηση</i> <i>-μετρία</i> <i>-απορροφητής</i> <i>-δότης</i>	

2.4 Περιφραστικός (ή πολυλεκτικός) σύμπλοκος όρος

Ο περιφραστικός σύμπλοκος όρος (λέγεται και σύνθετος όρος) είναι φράση που αποτελείται από δύο ή περισσότερες λέξεις (δίλεκτο, τρίλεκτο, ...) και αντιπροσωπεύει αντίστοιχη έννοια (ειδική ή γενική) του σχετικού θεματικού πεδίου. Στην παράγραφο 2.1 αναδείχθηκε η σημαντική ποσοστιαία συμμετοχή του στο σύνολο των όρων του πεδίου με τον κύριο όγκο της στα δίλεκτα, τρίλεκτα και τετράλεκτα.

Εδώ θα ασχοληθούμε, εν συντομία, με τη σύνθεση των διλέκτων, τριλέκτων και τετραλέκτων, από γραμματική και ορολογική άποψη. Οι απαντώμενοι τύποι διλέκτων και τριλέκτων δίνονται στους Πίνακες 3 και 4. Ο Πίνακας 3 καλύπτει όλες σχεδόν τις περιπτώσεις σύνθεσης διλέκτων που απαντώνται στη Βάση TELETERM. Στη δεύτερη και τρίτη στήλη δίνεται ο γραμματικός χαρακτηρισμός των δύο συνθετικών (λέξεων) του διλέκτου, δηλαδή τι μέρος του λόγου είναι το καθένα και σε ποια πτώση, αν είναι κλιτό.

Σχήμα 5: Διάγραμμα κατανομής των μονολεκτικών όρων (μονολέκτων) της Βάσης TELETERM με βάση τη σύνθεσή τους.

Στην πρώτη στήλη, δίνεται κατάλληλος συμβολισμός που κατοπτρίζει τη σύνθεση του διλέκτου, όπου τα δύο συνθετικά χωρίζονται μεταξύ τους με παύλα. Στην τέταρτη στήλη δίνεται ο σημασιολογικός χαρακτηρισμός του διλέκτου, δηλαδή σε τι μέρος του λόγου αντιστοιχεί η σημασία του (ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή, ρήμα, επίρρημα) και μέσα σε παρένθεση, (Ππ) ή (πΠ), ο ορολογικός χαρακτηρισμός των άμεσων συνθετικών - Προσδιοριζόμενου και προσδιοριστικού - του διλέκτου με τη σειρά που εμφανίζονται στο διλέκτο. Στην πέμπτη στήλη δίνονται χαρακτηριστικά παραδείγματα από την τηλεπικοινωνιακή ορολογική πράξη.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ - Ως "Ιδιώνυμο" θεωρούμε το ίδιο όνομα μιας οντότητας (π.χ. ενός μηνύματος, μιας παραμέτρου, κτλ.) ως όνομα χωρίς υπονοούμενη αντιστοίχιση με τη σημασιόμενη έννοια. Ετσι, π.χ. ο όρος "μήνυμα Απόλυση", του οποίου το δεύτερο

συνθετικό είναι ιδιώνυμο, σημαίνει το μήνυμα που ονομάζεται Απόλυση (προφανώς μπορεί να συναγάγει ο καθένας ότι κατά πάσαν πιθανότητα το μήνυμα αυτό προκαλεί την απόλυση μιας σύνδεσης), ενώ ο όρος "μήνυμα απόλυσης" σημαίνει κάποιο μήνυμα που σίγουρα προκαλεί απόλυση, χωρίς να συνεπάγεται ότι και το όνομα του μηνύματος αυτού είναι Απόλυση. Το ιδιώνυμο το αντιμετωπίζουμε και το γράφουμε ως κύριο όνομα. Όταν χρησιμοποιείται μόνο του ως όρος κλίνεται σαν κανονικό ουσιαστικό, π.χ. "Αποτέλεσμα της Απόλυσης που έστειλε ο καλών ήταν να διακοπεί η επικοινωνία", ενώ όταν αποτελεί προσδιοριστικό συνθετικό (π.χ. ενός διλέκτου) τότε μένει αμετάβλητο σε πτώση ονομαστική, π.χ. "Δεν μπορούν να σταλούν δύο μηνύματα Απόλυση διαδοχικά". (Πρβλ. την κοινή πρόταση: Η χρήση των επωνύμων Ιωαννίδης, Γεωργιάδης και Κώσταντινίδης είναι πολύ συχνή).

Ο Πίνακας 4 καλύπτει όλες σχεδόν τις περιπτώσεις σύνθεσης τριλέκτων που απαντώνται στη Βάση TELETERM. Στη δεύτερη και τρίτη στήλη δίνεται ο γραμματικός χαρακτηρισμός των δύο συνθετικών (μονολέκτου-διλέκτου ή διλέκτου-μονολέκτου) του τριλέκτου, δηλαδή σε τι μέρος του λόγου αντιστοιχεί το καθένα και σε ποια πτώση αν είναι κλιτό. Στην πρώτη στήλη, δίνεται κατάλληλος συμβολισμός που κατοπτρίζει τη σύνθεση του τριλέκτου, όπου τα δύο συνθετικά χωρίζονται μεταξύ τους με παύλα. Στην τέταρτη και πέμπτη στήλη δίνεται, αντίστοιχα, ο σημασιολογικός χαρακτηρισμός και ο ορολογικός χαρακτηρισμός του τριλέκτου κατ' αναλογία προς τον Πίνακα 3 των διλέκτων.

Ανάλογα με τα δίλεκτα και τα τριλέκτα συντάσσεται και Πίνακας των τρόπων σύνθεσης των τετραλέκτων, μόνο που εδώ έχουμε ως ζεύγη άμεσων συνθετικών: μονόλεκτο-τριλέκτο, δίλεκτο-δίλεκτο, τριλέκτο-μονόλεκτο.

Πίνακας 3 – Τρόποι σύνθεσης διλεκτικών όρων (διλέκτων)

Εμβολισμός	Πρώτο συνθετικό (1 ^ο άμεσο συνθετικό - Προσδιοριζόμενο ή προσδιοριστικό)	Δεύτερο συνθετικό (2 ^ο άμεσο συνθετικό - Προσδιοριζόμενο ή προσδιοριστικό)	Το δίλεκτο έχει σημασία	Παραδείγματα
00-00 00-α0 00-κ(00) α0-00 α0-κ(00) 00-ε0	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξοακρώνυμο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξοακρώνυμο ή Ιδιώνυμο ή Σύμβολο (ως υπονοούμενα ουσιαστικά σε πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικού (Ππ)	<ul style="list-style-type: none"> • περματικό χρήστης • δίκτυο ISDN • μήνυμα Απόλυση • TTE εκπομπός • RDU Αποκατάσταση • σιγμός α
00-κ	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική	Κυριολέκημα		<ul style="list-style-type: none"> • σήμα "CE" • φήφος "NAI"
00-ε	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική	επίρρημα		<ul style="list-style-type: none"> • εκχωρητής μόνο • λήψη μόνο, μόνο λήψη

ΟΟ-Π	Ουσιαστικό σε πώση Ονομαστική	Πρόθεση	Ουσιαστικού (Ππ)	<ul style="list-style-type: none"> • διασυνεργασία με • διασυνεργασία μέσω • αβεβαιότητα μέτρησης • γραμμή ISDN • δίκτυο (πρωτοκόλλου) X.25 • λήψη Επανεκκίνησης AdC ομάδας
ΟΟ-ΟΓ ΟΟ-αΓ ΟΟ-ΣΓ ΟΟ-Ι(ΟΓ) αΟ-ΟΓ	Ουσιαστικό σε πώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε πώση Ονομαστική)	Ουσιαστικό σε πώση Γενική ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο ή Σύμβολο ή Ιδιώνυμο (ως υπονοούμενο ουσιαστικά σε πώση Ονομαστική)		<ul style="list-style-type: none"> • απών αξιολόγηση • επικαλούμενος απόκριση
ΜΟ-ΟΑ	Μετοχή (ρήματος ενεργητικής διαθέσεως, μεταβατικού) σε πώση Ονομαστική	Ουσιαστικό σε πώση Απιατική		
ΟΓ-ΟΓ	Ουσιαστικό σε πώση Γενική	Ουσιαστικό σε πώση Γενική	Επιθέτου (Ππ)	• γλώσσας στόχου
ΟΓ-ε	Ουσιαστικό σε πώση Γενική	επίρρημα		<ul style="list-style-type: none"> • εκκίνησης μόνο • λήψης μόνο, μόνο λήψης
ΕΟ-ΟΓ	Επίθετο σε πώση Ονομαστική	Ουσιαστικό σε πώση Γενική		• ελεύθερος σφαλμάτων, ασφάλματος
ΕΓ-ΟΓ	Επίθετο σε πώση Γενική	Ουσιαστικό σε πώση Γενική		<ul style="list-style-type: none"> • γενικού σκοπού • πλήρους κλίμακας
ε-ΟΓ	επίρρημα	Ουσιαστικό σε πώση Γενική	Επιθέτου (ΠΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • οιονεί κορυφοτήης • μόνο εκκίνησης
ε-ΕΟ αε-ΕΟ	επίρρημα ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως επιρρηματικός προσδιορισμός)	Επίθετο σε πώση Ονομαστική		<ul style="list-style-type: none"> • ηλεκτρομαγνητική συμβατός • οιονεί σύγχρονος • IBM συμβατός • ATM αποικρατικός
μόρ-ΕΟ	μόριο	Επίθετο σε πώση Ονομαστική		<ul style="list-style-type: none"> • μη αγωγικός • μη διαδοχικός
ε-ΜΟ	επίρρημα	Μετοχή σε πώση Ονομαστική	Μετοχής (ΠΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • αφανώς αναγνωριζόμενος • πλήρως υλοποιημένος
μόρ-ΜΟ	μόριο	Μετοχή σε πώση Ονομαστική		<ul style="list-style-type: none"> • μη συνιστώμενος • μη συμμορφούμενος
ΕΟ-ΟΟ ΕΟ-αΟ ΕΟ-Ι(ΟΟ) ΕΟ-ΣΟ ΜΟ-ΟΟ ΜΟ-αΟ ΜΟ-Ι(ΟΟ) ΣΟ-ΟΟ	Επίθετο σε πώση Ονομαστική ή Μετοχή (ενεργητική ή παθητική, ενεστώτα, αορίστου ή παρακειμενου) σε πώση Ονομαστική ή Σύμβολο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε πώση Ονομαστική)	Ουσιαστικό σε πώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο ή Ιδιώνυμο ή Σύμβολο (ως υπονοούμενα ουσιαστικά σε πώση Ονομαστική)	Ουσιαστικού (ΠΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • ανεπιβεβαίωτη πρόσβαση • ηλεκτρομαγνητική συμβατότητα • αμφίδρομο LC • έγκυρη Αποκατάσταση • δυαδικό 1 • καλών συνδρομητής • αδεοδοτούμενη υπηρεσία • ενεργοποιημένη κατάσταση • Ι-πλαίσιο (και ως μονόλεκτο)
ε-ΟΟ	επίρρημα	Ουσιαστικό σε πώση Ονομαστική		<ul style="list-style-type: none"> • οιονεί κορυφή • μόνο λήψη
μόρ-αΟ	μόριο	αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως υπονοούμενα ουσιαστικά σε πώση Ονομαστική)		<ul style="list-style-type: none"> • μη ISDN • μη OSI

αε-ΟΟ	αρκτικόλεξα/ακρώνυμο (ως επιρρηματικός προσδιορισμός)	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική	Ουσιαστικού (πΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • IBM συμβατότητα
Ρμε-ΟΑα	Ρήμα μεταβατικό	Ουσιαστικό σε πτώση Αιτιατική (αντικείμενο)	Ρήματος (πΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • αγοράζω ραδιοχρόνο • αίρω βλάβη • αποδέχομαι κλήση
Ρμε-αΟΑ	Ρήμα μεταβατικό	Αρκτικόλεξο ή ακρώνυμο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε πτώση Αιτιατική (αντικείμενο))		<ul style="list-style-type: none"> • λαμβάνω ΡDU • εκπέμπω SOS
Ραμ-Π	Ρήμα αμετάβατο	Πρόθεση		<ul style="list-style-type: none"> • απευθύνομαι σε • σπακίνομαι σε
Ραμ-ε	Ρήμα αμετάβατο	επίρρημα		<ul style="list-style-type: none"> • απώ εμφανώς • εκπέμπω περιοδικά
Ρμε-ε	Ρήμα μεταβατικό	επίρρημα		<ul style="list-style-type: none"> • εκχωρώ μόνιμα (συχνότητα, κανάλι, ...) • υλοποιώ πλήρως (διάταξη, σύστημα, ...)
ε-ε	επίρρημα	επίρρημα	Επιρρήματος (πΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • διαμετρικά απέναντι
Π-ΟΓ	Δίλεκτο αποτελούμενο από Πρόθεση και Ουσιαστικό σε πτώση Γενική το οποίο δεν μπορεί να αναλυθεί σε δύο συνθετικά		Επιρρήματος	<ul style="list-style-type: none"> • επί γραμμής
Π-ΟΑ	Δίλεκτο αποτελούμενο από Πρόθεση και Ουσιαστικό σε πτώση Αιτιατική το οποίο δεν μπορεί να αναλυθεί σε δύο συνθετικά			<ul style="list-style-type: none"> • ανά κλήση • κατά ΕΕ, ευρωενωσιακός • υπό δοκιμή

Πίνακας 4 – Τρόποι σύνθεσης τριλεκτικών όρων (τριλέκτων)

Συμβολισμός	Πρώτο συνθετικό (1 ^ο άμεσο συνθετικό - Προσδιοριζόμενο ή προσδιοριστικό)	Δεύτερο συνθετικό (2 ^ο άμεσο συνθετικό - Προσδιοριζόμενο ή προσδιοριστικό)	Το τρίλεκτο έχει σημασία	Παραδείγματα
ΟΟ-ΔΟΟ ΟΟ-ΔΙΟ ΟΟ-ΔαΟ ΟΟ-ΔΣΟ αΟ-ΔΟΟ αΟ-ΔΙΟ	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική)	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Ονομαστική) ή Δίλεκτο Ιδιώνυμο ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο Σύμβολο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικού (πΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • υπηρεσία αριθμός ένα • μήνυμα Επιβεβαίωση Συνέχισης • κατατομή MHS ISP • δημίο 3 dB • MS -- κατηγορία 2 • DL – Αίτηση Δεδομένων
ΟΟ-ΔΟΓ ΟΟ-ΔΙΓ ΟΟ-ΔΣΓ αΟ-ΔΟΓ ΟΟ-ΔαΓ	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική)	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Γενική) ή Δίλεκτο Ιδιώνυμο ή Σύμβολο ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως υπονοούμενο ουσιαστικό σε υπονοούμενη πτώση Γενική)		<ul style="list-style-type: none"> • αγορά κινητών επικοινωνιών • λήψη Αίτησης Επανεκκίνησης • βρόχος 80 Ω • ISDN πρωτεύοντος ρυθμού • σύνδεση GSM PLMN

ΟΟ- Δ(ΟΓ/ΟΓ) ΟΟ- Δ(αΓ/αΓ)	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική	Δίλεκτο αποτελούμενο από δύο μονόλεκτα σε σχέση διάζευξης ή αντιπαράθεσης – σε πτώση Γενική	Ουσιαστικού (Ππ)	<ul style="list-style-type: none"> • διαδικασία ένταξης/λήξης • διασύνδεση LAN/LAN • μοντέλο πελάτη/εξυπηρετητή
ΟΟ-ΔΕΟ	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική	Δίλεκτο (με σημασία Επθέτου σε πτώση Ονομαστική)		<ul style="list-style-type: none"> • κανάλι μη αποδεκτό • πλοκάδα απαλλαγμένη σφάλματος •
ΟΟ-ΔΚ	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική	Δίλεκτο Κυριολέκτημα		<ul style="list-style-type: none"> • σήμα «εις ει;»
ΟΟ-Δε αΟ-Δε	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξο/ ακρώνυμο (ως υπονοούμενο ου- σιαστικό σε πτώση Ονομαστική)	Δίλεκτο (με σημασία επιρρήματος)		<ul style="list-style-type: none"> • άδεια για πιστοποίηση • ανεξαρτησία από υπηρεσία • εξασθενητής χωρίς παραμόρφωση • LAN χωρίς καλώδιο
ΣΟ-ΔΟΟ	Σύμβολο (ως υπονοούμενο ου- σιαστικό σε πτώση Ονομαστική)	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικού (πΠ)	<ul style="list-style-type: none"> • Ρ δυαδικό ψηφίο, δυσδικό ψηφίο Ρ • Α φασματική στάθμιση, φασματική στάθμιση Α •
αΓ-ΔΟΟ	αρκτικόλεξο/ ακρώνυμο (ως υπονοούμενο ου- σιαστικό σε πτώση Γενική)	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Ονομαστική)		<ul style="list-style-type: none"> • ISDN τερματικό χρήστη
ΕΟ-ΔΟΟ ΜΟ-ΔΟΟ	Επίθετο σε πτώση Ονομαστική ή Μετοχή σε πτώση Ονομαστική	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Ονομαστική)		<ul style="list-style-type: none"> • αγνωστοποίηση μεταφορά πληροφοριών • αδόμεητα δεδομένα SS • εναλλασσόμενη ακολουθία σηματοστοιχείων
ΕΟ- Δ(ΟΟ/ΟΟ)	Επίθετο σε πτώση Ονομαστική	Δίλεκτο αποτελούμενο από δύο μονόλεκτα σε σχέση διάζευξης ή αντιπαράθεσης – σε πτώση Ονομαστική		<ul style="list-style-type: none"> • είδια εισοδοξέξοδος • δυναμικός εφοπλισμός/ αφσπλισμός
ε-ΔΟΟ	Επιρρημα	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Ονομαστική)		<ul style="list-style-type: none"> • κάτω συχνότητα αποκοπής • άνω παρακείμενο κανάλι •
ΕΟ-ΔΟΓ	Επίθετο σε πτώση Ονομαστική	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Γενική)		Επθέτου (Γπ)
ΕΟ-Δε ΜΟ-Δε	Επίθετο σε πτώση Ονομαστική ή Μετοχή σε πτώση Ονομαστική	Δίλεκτο (με σημασία επιρρήματος)	<ul style="list-style-type: none"> • ανεξάρτητος από υπηρεσία • διαφανής σε τρέμουλο • υλοποιημένος όχι ορθά 	

Δ00-Ι(00) Δ00-α0 Δ00-Σ0	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Ονομαστική)	Ιδιώνυμο (Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική) ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο ή Σύμβολο (ως υπονοούμενα ουσιαστικά σε πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικού (Ππ)	<ul style="list-style-type: none"> στοιχείο πληροφορίας Επέκταση στοιχείο πληροφορίας ΗΛC κατηγορία προτεραιότητας 1 σύσημα σηματοδοσίας Αρ.7
Δ(00/00)-00	Δίλεκτο αποτελούμενο από δύο μονόμελετα ουσιαστικά σε σχέση διάζευξης ή αντιπαράθεσης - σε πτώση Ονομαστική	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική		<ul style="list-style-type: none"> εντολή/απόκριση Απόρριψη εντολή/απόκριση RR
Δ00-0Γ Δ00-αΓ	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικό σε πτώση Γενική ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως υπονοούμενα ουσιαστικά σε πτώση Ονομαστική)		<ul style="list-style-type: none"> ακραίο σημείο σύνδεσης, ακροσημείο σύνδεσης ακτινοβολούμενη ισχύς πομπού δέντρο αποφάσεων ΜΗΣ
Δ(00/00)-0Γ	Δίλεκτο αποτελούμενο από δύο μονόμελετα ουσιαστικά σε σχέση διάζευξης ή αντιπαράθεσης - σε πτώση Ονομαστική	Ουσιαστικό σε πτώση Γενική		<ul style="list-style-type: none"> συναρμολογητής/απο συναρμολογητής πακέτων καταχώριση/ακύρωση ευκολίας
ΔΕ0-00 ΔΕ0-α0 ΔΜ0-00 ΔΜ0-α0	Δίλεκτο (με σημασία Επιθέτου σε πτώση Ονομαστική) ή Δίλεκτο (με σημασία Μετοχής σε πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο (ως ουσιαστικό σε υπονοούμενη πτώση Ονομαστική)	Ουσιαστικού (Ππ)	<ul style="list-style-type: none"> άκρως υψηλή συχνότητα οιονεί σύγχρονο δίκτυο ακατάλληλα τερματισμένη σύνδεση μη ιοντίζουσα ακτινοβολία εξερχόμενο μόνο LC
Δ(Ε0/Ε0)-00	Δίλεκτο αποτελούμενο από δύο μονόμελετα επιθέτα σε σχέση διάζευξης ή αντιπαράθεσης - σε πτώση Ονομαστική	Ουσιαστικό σε πτώση Ονομαστική		<ul style="list-style-type: none"> γεμάτο/άδειο δυφίο διάκριση/συνεχής συμπεριφορά ενδοζωνική/εξωζωνική ή διαπραγμάτευση δημόσιο/ιδιωτικό διπύλιο
Ραμ-Δε	Ρήμα αμετάβατο	Δίλεκτο (με σημασία Επιρρήματος)	Ρήματος (Ππ)	<ul style="list-style-type: none"> επιστρέφω σε κατάσταση βγαίνω από δίκτυο
Ρμε-Δε	Ρήμα μεταβατικό	Δίλεκτο (με σημασία Επιρρήματος)		<ul style="list-style-type: none"> αυξάνω κατά βήματα εκτελώ χωρίς συνθήκες
Ρμε-ΔΟΑ	Ρήμα μεταβατικό	Δίλεκτο (με σημασία Ουσιαστικού σε πτώση Αιτιακή ως αντικείμενο)		<ul style="list-style-type: none"> αναστρέφω την πολικότητα επαληθεύω τη συμμόρφωση
Τε	Τρίλεκτο με σημασία Επιρρήματος που δεν μπορεί να αναλυθεί σε δύο συνθετικά		Επιρρήματος (-)	<ul style="list-style-type: none"> δυφίο προς δυφίο κλήση προς κλήση σε κατάσταση αναμονής

3 ΤΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΜΠΛΟΚΟΥ ΟΡΟΥ

Εδώ δεν θα μας απασχολήσει σε έκταση το προσδιοριζόμενο συνθετικό των σύμπλοκων όρων. Η εξέταση του συνθετικού αυτού παρακάτω είναι πολύ συνοπτική.

3.1 Το προσδιοριζόμενο συνθετικό του μονολεκτικού σύμπλοκου όρου

Όπως προαναφέρθηκε [1] οι μονολεκτικοί σύμπλοκοι όροι (σύμπλοκα μονόλεκτα) είναι σύνθετα και παρασύνθετα της αντίστοιχης γλώσσας και επομένως τα ελληνικά σύμπλοκα μονόλεκτα ακολουθούν τους κανόνες της σύνθεσης και παραγωγής της Ελληνικής Γλώσσας [12], [13], [15], [16], [17], [18], [19], [20]. Στους κανόνες αυτούς πρέπει να προστεθούν και οι κανόνες της αρκτικολέκτησης και ακρωνυμίας όπως είναι αποδεκτοί από το Διεθνές Πρότυπο ISO 1087 [1].

Από ορολογικής πλευράς η σημασία του σύμπλοκου μονολέκτου αντιστοιχεί σε μέρος του λόγου που καθορίζεται - άμεσα ή έμμεσα - από το προσδιοριζόμενο συνθετικό και από το είδος του μονολέκτου (παρατακτικό, προσδιοριστικό, κτητικό ή αντικειμενικό) και είναι κυρίως ουσιαστικό, αλλά δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που αντιστοιχεί σε επίθετο, μετοχή, ρήμα ή επίρρημα. Η περίπτωση του ιδιωνύμου εντάσσεται σε κάποια από τις προαναφερόμενες, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να απαντηθεί και κυριολέκτημα.

Το προσδιοριζόμενο συνθετικό του σύμπλοκου μονολέκτου μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, μετοχή, ρήμα (ή ρηματικό παράγωγο που είτε απαντά και μόνο του στο λόγο είτε όχι) ή επίρρημα.

Παραδείγματα:

Ουσιαστικό:	π.χ.	μετα-πομπή, ενδο-διαμόρφωση
Επίθετο:	π.χ.	τομεο-είδιος, δικτυο-ανεξάρτητος
Αντωνυμία::	π.χ.	επ-αλληλία
Μετοχή:	π.χ.	διεμ-πλεγμένος, δικτυο-εξαρτώμενος
Ρήμα:	π.χ.	απεγ-κρύπτω, ανοικτο-δικτυώνω
Ρημ. Παράγωγο::	π.χ.	ανα-παρογωγιμότητα, αδειο-δοτικό
Επίρρημα:	π.χ.	κωδικο-διαφανώς

3.2 Το προσδιοριζόμενο συνθετικό του περιφραστικού σύμπλοκου όρου

Οι Πίνακες 3 και 4 μας πληροφορούν για το είδος του προσδιοριζόμενου συνθετικού των διλεκτικών, τριλεκτικών και, ανάλογος πίνακας, των τετραλεκτικών σύμπλοκων όρων που συναντώνται στις Τηλεπικοινωνίες.

Ετσι, το (μονόλεκτο) προσδιοριζόμενο συνθετικό των διλέκτων (Π) (Πίνακας 3) απαντά είτε ως πρώτο συνθετικό είτε ως δεύτερο συνθετικό του διλέκτου και είναι:

- ουσιαστικό (ή αρκτικόλεξο/ακρώνυμο, Ιδιώνυμο ή σύμβολο που αντιπροσωπεύει ουσιαστικό) είτε ως πρώτο συνθετικό σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία ουσιαστικού στο δίλεκτο, είτε ως πρώτο ή δεύτερο συνθετικό σε πτώση γενική και δίνει σημασία επιθέτου στο δίλεκτο ή
- μετοχή, σε πτώση ονομαστική, είτε ως πρώτο συνθετικό και δίνει σημασία ουσιαστικού στο δίλεκτο, είτε ως δεύτερο συνθετικό και δίνει σημασία μετοχής στο δίλεκτο ή
- επίθετο, είτε ως πρώτο συνθετικό, σε πτώση ονομαστική ή γενική είτε ως δεύτερο συνθετικό σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία επιθέτου στο δίλεκτο
- ρήμα, μεταβατικό ή αμετάβατο, και δίνει σημασία ρήματος στο δίλεκτο.

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 4, το προσδιοριζόμενο συνθετικό των τριλέκτων (Π) είναι μονόλεκτο ή δίλεκτο και απαντά είτε ως πρώτο συνθετικό είτε ως δεύτερο συνθετικό του τριλέκτου και είναι:

- μονόλεκτο ή δίλεκτο ουσιαστικό (ή μονόλεκτο αρκτικόλεξο/ακρώνυμο που αντιπροσωπεύει ουσιαστικό), ως πρώτο συνθετικό, σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία ουσιαστικού στο τρίλεκτο ή
- μονόλεκτο ή δίλεκτο ουσιαστικό (ή μονόλεκτο αρκτικόλεξο/ακρώνυμο που αντιπροσωπεύει ουσιαστικό), ως δεύτερο συνθετικό, σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία ουσιαστικού στο τρίλεκτο ή
- μονόλεκτο επίθετο ή μετοχή, ως πρώτο συνθετικό, σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία επιθέτου στο τρίλεκτο ή
- μονόλεκτο ρήμα, μεταβατικό ή αμετάβατο, και δίνει σημασία ρήματος στο τρίλεκτο.

Όπως προκύπτει από ανάλογο πίνακα, το προσδιοριζόμενο συνθετικό των τετραλέκτων (Π) είναι μονόλεκτο, δίλεκτο ή τρίλεκτο και απαντά είτε ως πρώτο συνθετικό είτε ως δεύτερο συνθετικό του τετραλέκτου και είναι:

- μονόλεκτο, δίλεκτο ή τρίλεκτο ουσιαστικό (ή μονόλεκτο αρκτικόλεξο/ακρώνυμο ή σύμβολο που αντιπροσωπεύει ουσιαστικό), ως πρώτο συνθετικό, σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία ουσιαστικού στο τετράλεκτο ή
- μονόλεκτο, δίλεκτο ή τρίλεκτο ουσιαστικό ως δεύτερο συνθετικό, σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία ουσιαστικού στο τετράλεκτο ή
- μονόλεκτο επίθετο ή μετοχή, ως πρώτο συνθετικό, σε πτώση ονομαστική και δίνει σημασία επιθέτου στο τετράλεκτο ή
- μονόλεκτο ρήμα, μεταβατικό ή αμετάβατο, και δίνει σημασία ρήματος στο τετράλεκτο.

4 ΤΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΜΠΛΟΚΟΥ ΟΡΟΥ

4.1 Το προσδιοριστικό συνθετικό του μονολεκτικού σύμπλοκου όρου

Στην παράγραφο 2.3 δόθηκαν τα ποσοστά της κατανομής των απλών και των σύμπλοκων μονολέκτων στο σώμα υλικού που εξετάζουμε. Από την λεπτομερή εξέταση του είδους των συνθετικών των μονολεκτικών σύμπλοκων όρων προκύπτουν τα ακόλουθα:

Από τα αχώριστα μόρια ως προσδιοριστικό συνθετικό τα συνηθέστερα είναι το δια- (12 %), το επι- (11,1 %), το συν- (10,4 %) και το στερητικό α(ν)- (7,8 %). Ανάμεσα στα αναγραφόμενα αχώριστα μόρια συγκαταλέγονται και αρκετά διπλομόρια και τριπλομόρια ή ακόμα και τετραπλομόρια, όπως π.χ.

διεμ- (= δια+εν)	π.χ.	διεμπλοκή
επανα (= επι+ανα)	π.χ.	επαναβαθμονόμηση
τηλεπεξ- (= τηλε+επι+εξ)	π.χ.	τηλεπεξεργασία
επανακατα (= επι+ανα+κατα)	π.χ.	επανακατάληψη
επαναποκατα (= επι+ανα+απο+κατα)	π.χ.	επαναποκατάσταση

Στα προσδιοριστικά σύνθετα, το πρώτο συνθετικό (όταν δεν είναι αχώριστο μόριο) είναι κυρίως ουσιαστικό (57,7 %) ή επίθετο (33,9 %). Ανάλογα συμβαίνουν και στα αντικειμενικά σύνθετα όπου το πρώτο συνθετικό (προσδιοριστικό συνθετικό) είναι κυρίως ουσιαστικό (69,3 %) ή επίθετο (25,1 %). Στα κτητικά σύνθετα ως προσδιοριστικό συνθετικό κυριαρχεί το επίθετο (77,3 %) και ακολουθεί η αντωνυμία (17 %).

Παραδείγματα:

	Προσδιοριστικά	Αντικειμενικά	Κτητικά
Ουσιαστικό:	πυλό-δραση	αριθμο-δότηση	πινακο-ειδής
Επίθετο:	πολυ-έργεια	αδρανο-ποιώ	προτερό-θετος
Αντωνυμία:	αυτ-επαγωγή	αυτο-απόρριψη	ετερό-χρονος
Επίρρημα:	εγγυ-ακρικός	διχο-τόμος (καναλιού)	-

4.2 Το προσδιοριστικό συνθετικό του περιφραστικού σύμπλοκου όρου

Από τη μελέτη των Πινάκων 3 και 4 προκύπτει ότι το προσδιοριστικό συνθετικό των διλεκτικών και τριλεκτικών και ανάλογα των τετραλεκτικών όρων μπορεί να είναι μονόλεκτο, δίλεκτο ή τρίλεκτο και μπορεί να είναι άπτωτο, επίρρημα ή φράση με επιρρηματική σημασία, ομοιόπτωτο προς το προσδιοριζόμενο συνθετικό, ή ετερόπτωτο ως προς αυτό.

Δειγματοληπτική έρευνα της Βάσης TELETERM, κατά την οποία εξετάστηκαν:

- 1 173 από τα συνολικά 11 710 δίλεκτα (ποσοστό 10 %)
- 792 από τα συνολικά 7 066 τρίλεκτα (ποσοστό 11,2 %)
- 620 από τα συνολικά 2 735 τετράλεκτα (ποσοστό 22,7 %)

έδωσε ποσοστά εμφάνισης για κάθε περίπτωση σύνθεσης των Πινάκων των διλέκτων, των τριλέκτων και τετραλέκτων.

Τα συγκεντρωτικά ποσοστά εμφάνισης άππτων, ομοιόπτωτων και ετερόπτωτων προσδιοριστικών στους διλεκτικούς σύμπλοκους όρους είναι, αντίστοιχα, 2,9 %, 40,7 % και 55,0 %.

Το ποσοστό των άππτων προσδιοριστικών συνθετικών στα δίλεκτα είναι πολύ μικρό και αφορά κυρίως επιρρήματα - είτε πριν από ουσιαστικό ή μετοχή είτε μετά από ρήμα (μεταβατικό ή αμετάβατο) - και σε δεύτερη μοίρα μόρια (το μόριο μη) - μαζί με επίθετο - ή προθέσεις - πριν από ουσιαστικό ή μετά από αμετάβατο ρήμα ή ουσιαστικό - και τέλος κυριολεκτήματα μετά από ουσιαστικό.

Το ποσοστό των ομοιόπτωτων προσδιοριστικών συνθετικών στα δίλεκτα είναι σημαντικό και αφορά κυρίως επίθετα - πριν από ουσιαστικά ή υπονοούμενα ουσιαστικά - και σε δεύτερη μοίρα μετοχές - πριν από ουσιαστικά - και ουσιαστικά (ή υπονοούμενα ουσιαστικά) - πριν από ουσιαστικά ή μετά από ρήματα ή ουσιαστικά - και τέλος κυριολεκτήματα μετά από ουσιαστικά.

Το ποσοστό των ετερόπτωτων προσδιοριστικών συνθετικών στα δίλεκτα είναι και το μεγαλύτερο. Αυτά τα συνθετικά στη συντριπτική πλειονότητά τους είναι αυσιαστικά (ή υπονοούμενα ουσιαστικά) σε πώση Γενική που ακολουθούν ουσιαστικό. Σε δεύτερη μοίρα έρχονται τα ουσιαστικά σε πώση Αιτιατική που ακολουθούν ρήμα μεταβατικό (ως αντικείμενα).

Τα συγκεντρωτικά ποσοστά εμφάνισης άππτων, ομοιόπτωτων και ετερόπτωτων προσδιοριστικών στους τριλεκτικούς σύμπλοκους όρους είναι, αντίστοιχα, 2,8 %, 41,4 % και 52,9 %.

Το ποσοστό των άππτων προσδιοριστικών συνθετικών είναι και στα τρίλεκτα πολύ μικρό και αφορά κυρίως δίλεκτα επιρρήματα - είτε μετά από ουσιαστικό, επίθετο ή μετοχή - είτε μετά από ρήμα (μεταβατικό ή αμετάβατο). Σε ελάχιστο ποσοστό απαντώνται δίλεκτα κυριολεκτήματα μετά από ουσιαστικό.

Το ποσοστό των ομοιόπτωτων προσδιοριστικών συνθετικών είναι και στα τρίλεκτα σημαντικό και αφορά κυρίως επίθετα (μονολεκτικά ή διλεκτικά) - πριν από ουσιαστικά ή υπονοούμενα ουσιαστικά - ενώ σε δεύτερη μοίρα είναι μετοχές (μονολεκτικές ή διλεκτικές) - πριν από ουσιαστικά ή υπονοούμενα ουσιαστικά - και τέλος ουσιαστικά (ή υπονοούμενα ουσιαστικά) - μετά από (μονολεκτικά ή διλεκτικά) ουσιαστικά.

Το ποσοστό των ετερόπτωτων προσδιοριστικών συνθετικών είναι και στα τρίλεκτα το μεγαλύτερο. Αυτά τα συνθετικά στη συντριπτική πλειονότητά τους είναι μονολεκτικά ή διλεκτικά ουσιαστικά (ή υπονοούμενα ουσιαστικά) σε πώση Γενική (μερικές φορές σύναρθη) που ακολουθούν ουσιαστικό. Σε δεύτερη μοίρα έρχονται τα διλεκτικά

ουσιαστικά σε πτώση Αιτιατική που ακολουθούν ρήμα μεταβατικό (ως αντικείμενα) και σε ελάχιστο ποσοστό διλεκτικά ουσιαστικά που ακολουθούν επίθετο.

Τα συγκεντρωτικά ποσοστά εμφάνισης άπτων, ομοιόπτων και ετερόπτων προσδιοριστικών στους τετραλεκτικούς σύμπλοκους όρους είναι, αντίστοιχα, 11,0 %, 30,5 % και 56,6 %.

Το ποσοστό των άπτων προσδιοριστικών συνθετικών στα τετράλεκτα είναι σημαντικά μεγαλύτερο από ό,τι στα δίλεκτα ή στα τρίλεκτα και αφορά κυρίως τριλεκτικά επιρρήματα - είτε μετά από ουσιαστικό, ή μετοχή - είτε μετά από ρήμα (μεταβατικό ή αμετάβατο). Σε δεύτερη μοίρα είναι τα διλεκτικά επιρρήματα μετά από διλεκτικό ουσιαστικό ή μετά από διλεκτικό μεταβατικό ρήμα. Σε πολύ μικρό ποσοστό απαντώνται μονολεκτικά επιρρήματα πριν από τριλεκτικό ουσιαστικό.

Το ποσοστό των ομοιόπτων προσδιοριστικών συνθετικών είναι και στα τετράλεκτα σημαντικό και αφορά κυρίως επίθετα (μονολεκτικά, διλεκτικά ή τριλεκτικά) - πριν από ουσιαστικά (τριλεκτικά, διλεκτικά ή μονολεκτικά). Σε δεύτερη μοίρα είναι (τριλεκτικά, διλεκτικά ή μονολεκτικά) ουσιαστικά ή υπονοούμενα ουσιαστικά μετά από (μονολεκτικά, διλεκτικά ή τριλεκτικά) ουσιαστικά. Ακολουθούν μετοχές (μονολεκτικές, διλεκτικές ή τριλεκτικές) είτε πριν από (τριλεκτικά ή διλεκτικά) ουσιαστικά είτε μετά από (διλεκτικά ή μονολεκτικά) ουσιαστικά και τέλος επίθετα (μονολεκτικά ή τριλεκτικά) μετά από (τριλεκτικά ή μονολεκτικά) ουσιαστικά (ή υπονοούμενα ουσιαστικά).

Το ποσοστό των ετερόπτων προσδιοριστικών συνθετικών είναι και στα τετράλεκτα το μεγαλύτερο. Αυτά τα συνθετικά στη συντριπτική πλειονότητά τους είναι τριλεκτικά, διλεκτικά ή μονολεκτικά ουσιαστικά (ή υπονοούμενα ουσιαστικά) σε πτώση Γενική (μερικές φορές σύναρθη) που ακολουθούν ουσιαστικό (μονολεκτικό, διλεκτικό ή τριλεκτικό). Σε δεύτερη μοίρα, αλλά σε μικρό ποσοστό, έρχονται τα τριλεκτικά ή διλεκτικά ουσιαστικά σε πτώση Αιτιατική που ακολουθούν ρήμα μεταβατικό (μονολεκτικό ή διλεκτικό) και σε ελάχιστο ποσοστό διλεκτικά ουσιαστικά σε πτώση Γενική πριν από διλεκτικό ουσιαστικό.

Τα πιο ενδιαφέροντα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη των τρόπων σύνθεσης και των ποσοστών των διλέκτων, τριλέκτων και τετραλέκτων είναι τα ακόλουθα:

- α. Είναι σαφής η συχνότερη εμφάνιση (χρήση) των ετερόπτων προσδιοριστικών συνθετικών έναντι των δύο άλλων ειδών και στις τρεις πολυπληθέστερες κατηγορίες πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων (δίλεκτα, τρίλεκτα, τετράλεκτα, βλέπε σχήμα 4).
- β. Είναι καταφανής η συντριπτικά συχνότερη εμφάνιση των ετερόπτων προσδιοριστικών συνθετικών που είναι σε πτώση Γενική (52,7 % στα δίλεκτα, 51 % στα τρίλεκτα και 54,6 % στα τετράλεκτα).

- γ. Και στις τρεις κατηγορίες πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων (δίλεκτα, τρίλεκτα, τετράλεκτα) ακολουθούν σε σημαντικά ποσοστά εμφάνισης τα ομοιόπτωτα προσδιοριστικά συνθετικά που περιλαμβάνουν επίθετο (33,0 % στα δίλεκτα, 29,1 % στα τρίλεκτα και 18,7 % στα τετράλεκτα).
- δ. Και στις τρεις κατηγορίες πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων, στα πτωτικά προσδιοριστικά συνθετικά, ακολουθούν σε μικρά αλλά όχι ασήμαντα ποσοστά εμφάνισης τα ομοιόπτωτα προσδιοριστικά συνθετικά που περιλαμβάνουν μετοχή (3,9 % στα δίλεκτα, 6,9 % στο τρίλεκτα και 6,2 % στα τετράλεκτα).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε την αξία της συμμετοχής της μετοχής στην ελληνική Ορογραφία. Ενωούμε βέβαια την κλασική κλιτή μετοχή (του ενεργητικού ενεστώτα και σπανιότερα αορίστου και του παθητικού ενεστώτα ή παρακειμένου και σπανιότερα αορίστου). Ο περιορισμός μόνο στην παθητική μετοχή του παρακειμένου (σύμφωνα με την επίσημη Γραμματική) θα επέφερε σοβαρότατο πλήγμα στην Ελληνική Ορολογία.

- ε. Και στις τρεις κατηγορίες πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων, στα πτωτικά προσδιοριστικά συνθετικά, ακολουθούν, σε ποσοστά εμφάνισης λίγο μικρότερα από εκείνα των μετοχών, τα ομοιόπτωτα προσδιοριστικά συνθετικά που περιλαμβάνουν ουσιαστικό (3,8 % στα δίλεκτα, 5,4 % στα τρίλεκτα και 5,6 % στα τετράλεκτα).
- ζ. Τα άπτωτα προσδιοριστικά συνθετικά εμφανίζονται σε πολύ χαμηλά ποσοστά, με εξαίρεση την τρίτη κατηγορία πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων (τετράλεκτα) όπου είναι αρκετά σημαντική (11 %) η παρουσία τριλεκτικών, διλεκτικών και μονολεκτικών επιρρημάτων.
- η. Επί του ενιαίου συνόλου των διλέκτων, τριλέκτων και τετραλέκτων τα συνολικά ποσοστά εμφάνισης των άπτωτων, ομοιόπτωτων και ετερόπτωτων προσδιοριστικών συνθετικών είναι, αντίστοιχα, 5,6 %, 37,5 % και 54,8 %. Από τα τελευταία (ετερόπτωτα) τα 52,7 % (δηλαδή περίπου 96 % του συνόλου των ετερόπτωτων) περιλαμβάνουν χρήση της Γενικής.

5. Η ΓΕΝΙΚΗ ΩΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΛΟΚΟΥ ΟΡΟΥ

5.1 Σύνοψη των ειδών της Γενικής

Από τη μελέτη των διάφορων ειδών της Γενικής, σε όλες τις φάσεις της Ελληνικής Γλώσσας [12], [13], [15], [16], [17], [18], [19], [20] συντάχθηκε ένας εκτεταμένος συγκεντρωτικός Ολικός Πίνακας των ειδών της Γενικής.

5.2 Ορογραφική αξιολόγηση της Γενικής - Ποια είδη Γενικής προσφέρονται για ορογραφική χρήση

Από τον προαναφερόμενο Ολικό Πίνακα, με επιστράτευση και της πολυετούς ορολογικής/ορογραφικής εμπειρίας στους τομείς των Τηλεπικοινωνιών, της Ακουστικής και της Πληροφορικής, συντάχθηκε ένας Μερικός Πίνακας που αφορά τη χρήση της Γενικής ως προσδιοριστικού συνθετικού σύμπλοκων όρων και περιλαμβάνει τα είδη της Γενικής που απαντώνται ή μπορούν να απαντηθούν ως προσδιοριστικά συνθετικά σύμπλοκων όρων.

Οι Γενικές που συγκαταλέγονται στον Μερικό Πίνακα είναι οι: Γενική αφαιρετική, Γενική κτητική, Γενική διαιρετική, Γενική της ύλης ή του περιεχομένου, Γενική της ιδιότητας, του ποσού, του μέτρου ή της αξίας, Γενική της αιτίας, Γενική υποκειμενική, Γενική αντικειμενική, Γενική μετά από επιρρήματα και Γενική μετά από προθέσεις.

Η διερεύνηση-καταμέτρηση των ειδών της Γενικής που έχουν χρησιμοποιηθεί στους διλεκτικούς και τριλεκτικούς ελληνικούς τηλεπικοινωνιακούς όρους της Βάσης TELETERM έδωσε τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- α. Το μεγαλύτερο μέρος των Γενικών των διλέκτων (41,8 %) κατανέμονται στα διάφορα είδη Γενικής κτητικής με επικρατέστερα τα είδη που δηλώνουν σχέση/εξάρτηση και σκοπό. Μετά τη Γενική κτητική, δεύτερη (28,3 %) έρχεται η Γενική αντικειμενική και ακολουθούν η Γενική της ιδιότητας (20,2 %), η Γενική διαιρετική (3,9 %), η Γενική υποκειμενική (2,5 %) και η Γενική της ύλης (1,9 %) και τέλος η Γενική της αιτίας (0,2 %). Ο επικρατών τύπος διλέκτου με Γενική είναι ο ΟΟ-ΟΓ (Ουσιαστικό σε Ονομαστική + Ουσιαστικό σε Γενική) που αποτελεί το 94,1 % των διλέκτων που περιέχουν Γενική.

Παραδείγματα (ένα για κάθε αντίστοιχο είδος γενικής):

Ελληνικό δίλεκτο	Αγγλικός ισοδύναμος όρος
● κωδικός διεύθυνσης	● address code
● παλμός ισοστάθμισης	● balance pulse
● κώδικας Γκόλεϊ	● Golay code
● κανάλι επιστροφής	● return channel
● αναγνώριση διεύθυνσης	● address identification
● τμήμα κλήσης	● call segment
● ροή πληροφοριών	● information flow
● βιβλίο διευθύνσεων	● address book
● αποτέλεσμα κλήσης	● call result

β. Περίπου οι μισές Γενικές των τριλέκτων (49 %) κατανέμονται στα διάφορα είδη Γενικής κτητικής με επικρατέστερα και εδώ τα είδη που δηλώνουν σχέση/εξάρτηση και σκοπό. Μετά τη Γενική κτητική, δεύτερη (26 %) έρχεται η Γενική της ιδιότητας και ακολουθούν η Γενική αντικειμενική (17,9 %), η Γενική υποκειμενική (3,5 %) και η Γενική της ύλης (2,2 %), ενώ οι υπόλοιπες (Γενική διαιρετική, Γενική αφαιρετική, Γενική της αιτίας και οι Γενικές μετά από επιρρήματα ή προθέσεις) εμφανίζονται ελάχιστα. Γενικά, ο επικρατών τύπος τριλέκτου με Γενική είναι ο ΟΟ-ΔΟΓ (Ουσιαστικό σε Ονομαστική + Δίλεκτο Ουσιαστικό σε Γενική) που αποτελεί το 84,9 % των τριλέκτων που περιέχουν Γενική.

Παραδείγματα (ένα για κάθε αντίστοιχο είδος γενικής):

Ελληνικό τρίλεκτο

- ανοχή διαμέτρου μανδύα
- διαδικασία ελέγχου κλήσης
- ρεύμα κορυφής εξόδου
- προϊόντα μετατροπής συχνότητας
- ζεύξη παροχέα υπηρεσίας
- σηματοδότηση πρωτεύοντος ρυθμού
- μορφότυπο μεταβλητού μήκους
- αποδοχή αναστροφής χρέωσης
- απόκλιση φάσης εξόδου
- δικτύωμα καταναμημένων παραμέτρων
- μονάδα κινητού τερματισμού
- ανεξάρτητος του πωλητή
- συναγερμός μεταχρονισμένης συντήρησης
- θέση μόλις ανύψωσης
- δεδομένα εκτός ακολουθίας
- σκυρόδεμα επί πρανούς

Αγγλικός ισοδύναμος όρος

- cladding diameter tolerance
- call control procedure
- output peak current
- frequency conversion products
- service provider link
- primary rate signalling
- variable length format
- reverse charge acceptance
- output phase deviation
- distributed parameter network
- mobile termination unit
- vendor independent
- deferred maintenance alarm
- just off-hook position
- out of sequence data
- slab on grade

5.3 Η σύναρθρη Γενική και πότε χρησιμοποιείται στην Ορογραφία

Κατά κανόνα, οι όροι δεν περιέχουν άρθρα. Σε ένα μικρό ποσοστό όρων με Γενική, όμως, αυτή χρησιμοποιείται με το οριστικό άρθρο της (σύναρθρη Γενική). Στις περιπτώσεις αυτές, κατά κανόνα, πρόκειται για:

- Γενική ενός βασικού φυσικού μεγέθους προκειμένου να εκφραστεί κάποια θεμελιώδης ιδιότητά του,
- Γενική του δημιουργού ή της ιδιότητας που συνοδεύει κάποιο νόμο (αρχή, θεώρημα, μέθοδο κτλ.)

- Γενική του ονόματος συγκεκριμένης οντότητας (τομέα, οργανισμού, επιτροπής, συστήματος κτλ.) της οποίας επιδιώκεται να τονιστεί ο μοναδικός χαρακτήρας, ή
- Γενική ενός ακρωνύμου - που από τη φύση του είναι άπρωτο - για να φανεί ότι αυτό βρίσκεται σε Γενική πτώση.

Παραδείγματα:

Ελληνικός όρος	Αγγλικός ισοδύναμος όρος
● ταχύτητα του φωτός	● speed of light
● αρχή του Αρχιμήδη	● Archimedes' principle
● αρχή της αναλογικότητας	● principle of proportionality
● τομέας των τηλεπικοινωνιών	● telecommunications sector
● αποφάσεις του Συμβουλίου	● Council Decisions
● ανενεργότητα της IUT	● IUT inactivity

6. Η ΟΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ

6.1 Επισήμανση του προβλήματος των διαδοχικών Γενικών

Ας εξετάσουμε τα παραδείγματα των πολυλεκτικών (σύνθετων) τηλεπικοινωνιακών όρων με λεκτικό μήκος μεγαλύτερο των δύο λέξεων (τρίλεκτα, τετράλεκτα, κτλ..) οι οποίοι αναγράφονται στον Πίνακα 5 και στους οποίους εμφανίζεται διαδοχή δύο ή περισσότερων Γενικών. Οι πρώτοι πέντε από αυτούς δεν εμφανίζουν κανένα πρόβλημα στον αρμό των δύο άμεσων συνθετικών τους. Ακόμα και κάποιος που δεν έχει γνώση των εννοιών που αντιπροσωπεύουν οι όροι αυτοί και των διασχέσεών τους δεν αμφισβητείται ως προς τη θέση του αρμού αυτού. Και οι πέντε αυτοί όροι αναλύονται σε ένα μονόλεκτο Ουσιαστικό σε Ονομαστική (ΟΟ) και ένα Δίλεκτο Ουσιαστικό σε Γενική (ΔΟΓ). Το δίλεκτο είναι του τύπου "Επίθετο-Ουσιαστικό" (ΕΓ-ΟΓ) ή του τύπου "Μετοχή-Ουσιαστικό" (ΜΓ-ΟΓ) και δεν αφήνει καμιά αμφιβολία ότι το πρώτο συνθετικό του προσδιορίζει το δεύτερο και, επομένως, στην ανάλυση "πάει μαζί με αυτό".

Στο παράδειγμα ζ) τα πράγματα είναι διαφορετικά. Εύκολα μπορεί να παρανοηθεί ότι υπάρχουν διάφορες "καταστάσεις ελέγχου" και κάποια από αυτές αφορά την "κλήση" ενώ το σωστό είναι ότι υπάρχει ο "έλεγχος κλήσης" και αυτός εμφανίζει διάφορες "καταστάσεις". Στο παράδειγμα ι) μπορεί να γίνει η παρεξήγηση ότι υπάρχει μια "ζώνη σήματος" που εμφανίζει κάποιο "εύρος" ενώ το σωστό είναι ότι ένα "σήμα" έχει ένα "εύρος ζώνης" στο φάσμα συχνοτήτων του. Δεν υπάρχει καμιά μορφολογική ένδειξη που να επισημαίνει (τουλάχιστον στο γραπτό λόγο) ποιο είναι το σωστό². Όλα τα παραδείγματα ζ) ως λ) των τριλέκτων εμφανίζουν διαδοχή Γενικών του τύπου "Ουσιαστικό-Ουσιαστικό" (ΟΓ-ΟΓ).

² Ενδιαφέρον θα είχε να διερευνηθεί τι γίνεται στον προφορικό λόγο. Πιστεύουμε ότι οι αρμοί της ορολογικής ανάλυσης των σύμπλοκων όρων δεν είναι αφανείς στον προφορικό λόγο και ότι το ίδιο γραπτό κείμενο αλλιώς γίνεται αντιληπτό όταν αποδίδεται προφορικά από έναν "άσχετο" ομιλητή παρά από κάποιον ειδικό που "καταλαβαίνει τι λέει".

Πίνακας 5 – Χαρακτηριστικά παραδείγματα ελληνικών τηλεπικοινωνιακών συνθετων όρων που εμφανίζουν δύο ή περισσότερες διαδοχικές Γενικές

Πολυλέκτικός όρος (Διαδοχική ανάλυση του όρου στα άμεσα συνθετικά του)		Διαδοχή Γενικών (Όσα φέρουν αστερίσκο δεν παρουσιάζουν πρόβλημα)
ΟΟ: Ουσιαστικό σε Ονομαστική ΔΟΟ: Δίλεκτο Ουσιαστικό σε Ονομαστική ΤΟΟ: Τρίλεκτο Ουσιαστικό σε Ονομαστική ΟΓ: Ουσιαστικό σε Γενική ΔΟΓ: Δίλεκτο Ουσιαστικό σε Γενική ΤΟΓ: Τρίλεκτο Ουσιαστικό σε Γενική ΕΟ: Επίθετο σε Ονομαστική ΕΓ: Επίθετο σε Γενική ΜΟ: Μετοχή σε Ονομαστική ΜΓ: Μετοχή σε Γενική		
• αρχιτεκτονική ανοικτού δικτύου	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΕΓ-ΟΓ}	ΕΓ-ΟΓ α)*
• κεραία διπλής πόλωσης	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΕΓ-ΟΓ}	ΕΓ-ΟΓ β)*
• ακύρωση μεταχρονισμένης παράδοσης	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΜΓ-ΟΓ}	ΜΓ-ΟΓ γ)*
• φραγή εξερχόμενων κλήσεων	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΜΓ-ΟΓ}	ΜΓ-ΟΓ δ)*
• διεπαφή πρωτεύοντος ρυθμού	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΜΓ-ΟΓ}	ΜΓ-ΟΓ ε)*
• κατάσταση ελέγχου κλήσης	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΟΓ-ΟΓ}	ΟΓ-ΟΓ ζ)
• παρακολούθηση προόδου κλήσης	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΟΓ-ΟΓ}	ΟΓ-ΟΓ η)
• ακολουθία δεδομένων εισόδου	(ΟΟ-ΔΟΓ) = ΟΟ-{ΟΓ-ΟΓ}	ΟΓ-ΟΓ θ)
• εύρος ζώνης σήματος	(ΔΟΟ-ΟΓ) = {ΟΟ-ΟΓ}-ΟΓ	ΟΓ-ΟΓ ι)
• ισχύς εξόδου ενισχυτή	(ΔΟΟ-ΟΓ) = {ΟΟ-ΟΓ}-ΟΓ	ΟΓ-ΟΓ κ)
• κύκλος ζωής υπηρεσίας	(ΔΟΟ-ΟΓ) = {ΟΟ-ΟΓ}-ΟΓ	ΟΓ-ΟΓ λ)
• κανόνες επιλογής αφηρημένης δοκιμοσειράς (ΔΟΟ-ΔΟΓ) = {ΟΟ-ΟΓ}{ΜΓ-ΟΓ}		ΟΓ-ΜΓ-ΟΓ μ)
• δορυφόρος προηγμένης τεχνολογίας επικοινωνιών (ΟΟ-ΤΟΓ) = ΟΟ-{ΜΓ-ΔΟΓ} = ΟΟ-(ΜΓ-{ΟΓ-ΟΓ})		ΜΓ-ΟΓ-ΟΓ ν)
• δωφίο επέκτασης πεδίου διεύθυνσης (ΔΟΟ-ΔΟΓ) = {ΟΟ-ΟΓ}{ΟΓ-ΟΓ}		ΟΓ-ΟΓ-ΟΓ ξ)
• απόρριψη κλήσης έκτακτης ανάγκης (ΟΟ-ΤΟΓ) = ΟΟ-(ΟΓ-ΔΟΓ) = ΟΟ-(ΟΓ-{ΕΓ-ΟΓ})		ΟΓ-ΕΓ-ΟΓ ο)
• πρωτόκολλο υψηλού στρώματος διασύνδεσης ανοικτών συστημάτων (ΤΟΟ-ΤΟΓ) = (ΟΟ-ΔΟΓ)-(ΟΓ-ΔΟΓ) = (ΟΟ-{ΕΓ-ΟΓ})-(ΟΓ-{ΕΓ-ΟΓ})		ΕΓ-ΟΓ-ΟΓ-ΕΓ-ΟΓ π)
• μονάδα δεδομένων διεπαφής στρώματος προσαρμογής ασύγχρονου τρόπου μεταφοράς (ΔΟΟ-(ΟΓ-(ΔΟΓ-ΤΟΓ))) = {ΟΟ-ΟΓ}{ΟΓ-({ΟΓ-ΟΓ}{ΕΓ-ΟΓ-ΟΓ})}		ΟΓ-ΟΓ-ΟΓ-ΟΓ-ΕΓ-ΟΓ-ΟΓ ρ)

Αν προχωρήσουμε στην εξέταση και των πιο πολύπλοκων πολυλέκτων του Πίνακα 5 θα διαπιστώσουμε ότι οι αρμοί που "πάσχουν" είναι πάντοτε διαδοχή Γενικών του τύπου "Ουσιαστικό-Ουσιαστικό" μόνο που τώρα το "ουσιαστικό" νοείται "υπό ευρείαν έννοιαν" και μπορεί να είναι ένα δίλεκτο (ΔΟΓ), τρίλεκτο (ΤΟΓ) και εν γένει πολύλεκτο.

Για να εκτιμήσουμε την έκταση του φαινομένου διερευνήσαμε την ύπαρξη διαδοχικών Γενικών στα τρίλεκτα της Βάσης TELETERM με καταμέτρηση επί του δείγματος των 792 τριλέκτων (11,2 % του συνόλου). Συνοπτικά, έχουμε τα εξής αποτελέσματα:

Το 44 % των τριλέκτων της Βάσης TELETERM εμφανίζουν διαδοχή δύο Γενικών.

Περισσότερες από τις μισές από τις διαδοχές αυτές (60,5 %) είναι του τύπου ΟΓ- ΟΓ, ακολουθούν οι διαδοχές του τύπου ΕΓ- ΟΓ (29,4 %), οι διαδοχές του τύπου ΜΓ- ΟΓ (9,2 %) και με μικρή συμμετοχή (0,9 %) οι διαδοχές του τύπου ΟΓ/ΟΓ (π.χ. το τρίλεκτο: διασύνδεση κινητού-κινητού).

Ανάλογα συμβαίνουν και στα τετράλεκτα. Μια πρώτη καταμέτρηση των διαδοχικών Γενικών στα τετράλεκτα, χωρίς λεπτομερή ανάλυση, έδωσε ότι το 16,0 % των τετραλέκτων εμφανίζει διαδοχή δύο Γενικών και το 49,0 % από αυτά εμφανίζει διαδοχή τριών Γενικών. Από τις διαδοχές δύο Γενικών οι 54,5 % είναι σε τετράλεκτα του τύπου ΔΟΟ-ΔΟΓ, ενώ από τις διαδοχές τριών Γενικών οι 55,1 % είναι σε τετράλεκτα του τύπου ΟΟ -ΤΟΓ.

6.2 Επιθετοποίηση - Μονολέκτηση - Σύντμηση

Το πρόβλημα της διαδοχής Γενικών στα πολύλεκτα της ελληνικής τηλεπικοινωνιακής (και όχι μόνο) ορολογίας δεν είναι άσχετο με ένα ανάλογο πρόβλημα της αγγλικής ορολογίας στην οποία κυρίως η πρώτη βασίζεται. Το μεγαλύτερο μέρος των περιπτώσεων διαδοχής Γενικών στα ελληνικά τρίλεκτα λ.χ. προέρχεται από αποδόσεις αντίστοιχων αγγλικών τριλέκτων του τύπου n-n-n (noun-noun-noun) όπου δημιουργείται ακριβώς η ίδια ασάφεια ως προς τον αρμό των άμεσων συνθετικών του όρου.

Υπάρχουν τρεις τρόποι, για να περιοριστεί τουλάχιστον το πρόβλημα των διαδοχικών Γενικών στην ελληνική ορογραφία (κατ' αναλογίαν προς την αντιμετώπιση του αντίστοιχου προβλήματος της αγγλικής ορογραφίας, αλλά και της ορογραφίας άλλων γλωσσών). Επιγραμματικά, αυτοί είναι: η επιθετοποίηση, η μονολέκτηση και η σύντμηση.

Ως επιθετοποίηση εδώ εννοούμε την απόδοση του προσδιοριστικού συνθετικού, αντί με ουσιαστικό σε πτώση Γενική, με οποιοδήποτε επίθετο δημιουργώντας ακόμα και νεολογισμό. Ως μονολέκτηση εννοούμε τη συνένωση και απόδοση διλεκτικών ή και μεγαλύτερου λεκτικού μήκους τμημάτων του προσδιοριστικού συνθετικού ενός όρου με μονολεκτικό (επιθετικό κυρίως) προσδιοριστικό. Ως σύντμηση εννοούμε τη συντόμηση της εξωτερικής μορφής ενός όρου όπως αναλύθηκε στο κεφάλαιο 1 (βλέπε και σχήμα 1) και ιδιαίτερα τις (πολύ διαδεδομένες στις τηλεπικοινωνίες) αρκτικολέκτηση και ακρωνυμία.

Παραδείγματα:

Η αρχική απόδοση του αγγλικού όρου *racket transfer mode* με τον ελληνικό τρόπο μεταφοράς πακέτου (τύπος: ΔΟΟ-ΟΓ) δεν ήταν καθόλου ικανοποιητική (έδινε την εντύπωση ότι πρόκειται για τη μεταφορά κάποιου πακέτου και όχι ότι πρόκειται για είδος τρόπου μεταφοράς δεδομένων). Η λύση ήταν αντί της γενικής "πακέτου" να δημιουργηθεί και να χρησιμοποιηθεί νεολογικά το επίθετο "πακετικός" και ο όρος καθιερώθηκε ως πακετικός τρόπος μεταφοράς (τύπος: ΕΟ-ΔΟΟ).

Έχουν καταγραφεί (στη Βάση TELETERM) 11 περιπτώσεις πολυλεκτικών όρων που περιείχαν αρχικά το δίλεκτο προσδιοριστικό "τρόπου πακέτου" (απόδοση του αγγλικού packet mode) όπως π.χ. κλήση τρόπου πακέτου, υπηρεσία τρόπου πακέτου, ISDN τρόπου πακέτου κτλ. Η μονολέκτηση των δύο Γενικών έδωσε τους όρους πακετοτροπική κλήση, πακετοτροπική υπηρεσία, πακετοτροπικό ISDN.

Έχουν καταγραφεί επίσης 40 περιπτώσεις πολυλεκτικών όρων που περιείχαν αρχικά το δίλεκτο προσδιοριστικό "προσανατολισμένος στον/στην/στο..." (απόδοση του αγγλικού "...-oriented") το οποίο δημιουργούσε τρίλεκτα μέσα σε πολυλεκτικότερους όρους όπως "προσανατολισμένος στη σύνδεση", "προσανατολισμένος στο δωφίο", "προσανατο-λισμένος στο αντικείμενο". Η απόδοση του "-oriented" με το δεύτερο συνθετικό ενός μονολέκτου: "-στρεφής" και η μονολέκτηση των προαναφερόμενων τριλέκτων έδωσε μονολεκτικά επίθετα όπως συνδεδιστρεφής, δωφιοστρεφής, αντικειμενοστρεφής κτλ.

Μια από τις 40 προαναφερόμενες περιπτώσεις είναι και η απόδοση του αγγλικού όρου broadband connection oriented bearer service που με "αλόγιστη" χρήση διαδοχικών Γενικών θα μπορούσε να έχει αποδοθεί ως υπηρεσία κομιστή προσανατολισμένη στη σύνδεση ευρείας ζώνης! Είναι ολοφάνερο ότι δεν μπορούσε να "σταθεί" ούτε στιγμή ένας τέτοιος όρος. Η επιθετοποίηση της Γενικής "κομιστή", η μονολέκτηση/επιθετοποίηση της Γενικής "ευρείας ζώνης" και η μονολέκτηση/επιθετοποίηση του τριλέκτου "προσανατο-λισμένη στη σύνδεση" έδωσε τελικά τον όρο: ευρυζωνική συνδεδιστρεφής κομιστική υπηρεσία.

Η σύντμηση και κυρίως η αρκτικολέκτηση/ακρωνυμία σε πολυλεκτικούς τηλεπικοινωνιακούς όρους είναι συχνό φαινόμενο και γίνεται στην αγγλική γλώσσα με παγκόσμια σχεδόν αποδοχή. Με αυτήν ολόκληρα ομαδοποιημένα πολυλεκτικά τμήματα ενός όρου αποδίδονται με ένα αρκτικόλεξο ή ακρώνυμο με αποτέλεσμα τη συντόμηση του όρου και τη βελτίωση της σαφήνειας. Για παράδειγμα ο αγγλικός όρος ISDN subscriber line στην πλήρη μορφή του θα έπρεπε να γράφεται (και να λέγεται) συνεχώς ως integrated services digital network subscriber line και να αποδίδεται ελληνικά ως συνδρομητική γραμμή ψηφιακού δικτύου ενοποιημένων υπηρεσιών. Η υιοθέτηση του αρκτικόλεξου ISDN (που έχει σχεδόν παγκόσμια χρήση) έδωσε τον ελληνικό όρο συνδρομητική γραμμή ISDN.

Στον Πίνακα 6 δίνονται τα συχνότερα αρκτικόλεξα/ακρώνυμα που απαντώνται στη Βάση TELETERM και σε πόσα δίλεκτα, τρίλεκτα, τετράλεκτα κτλ. υπάρχει καθένα από αυτά.

Πίνακας 6 – Εμφάνιση των συχνότερων αρκτικόλεξων/ακρωνύμων στους πολυλεκτικούς σύμπλοκους όρους της Βάσης TELETERM

Αρκτικόλεξο/Ακρωνύμο και πλήρης όρος	Δίλε-κτα	Τρί-λε-κτα	Τε-τρά-λε-κτα	Πε-ντά-λε-κτα	>5 λέξε-ων	Σύ-νολο
OSI Open Systems Interconnection <i>Διασύνδεση Ανοικτών Συστημάτων</i>	13	39	29	13	16	110
ISDN Integrated Services Digital Network <i>Ψηφιακό Δίκτυο Ενοποιημένων Υπηρεσιών</i>	22	28	18	12	16	96
ATM Asynchronous Transfer Mode <i>Ασύγχρονος Τρόπος Μεταφοράς</i>	8	15	8	1	11	43
GSM Global System for Mobile communications <i>Παγκόσμιο Σύστημα Κινητών Επικοινωνιών</i>	4	8	10	6	9	37
IN Intelligent Network <i>Νοημον Δίκτυο</i>	11	9	8	1	3	30
DECT Digital Enhanced Cordless Telecommunications <i>Βελτιωμένες Ψηφιακές Ασύρτονες Τηλεπικοινωνίες</i>	4	12	5	1	2	24

7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα εργασία ήταν μια εξερευνητική προσπάθεια προς την κατεύθυνση της αναζήτησης της φυσιογνωμίας του σύγχρονου ελληνικού σύμπλοκου όρου και ιδιαίτερα από την πλευρά του προσδιοριστικού συνθετικού του. Οι 27 128 έννοιες με τους αντίστοιχους όρους τους στην αγγλική και στην ελληνική, από τη Βάση Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας TELETERM, αποτέλεσαν ένα εξαιρετικά πλούσιο σώμα υλικού από το οποίο εξήχθησαν ενδιαφέροντα στοιχεία.

Συνοψίζουμε μερικά από τα συμπεράσματα τούτης της εργασίας:

- Ο σύμπλοκος όρος έχει μεγάλη σημασία στη Ορολογία. Δεν είναι απλώς ένα άθροισμα συνθετικών ή λέξεων, αλλά απορρέει από τη συγκεκριμένη δομή ενός υποκείμενου συστήματος εννοιών (του θεματικού πεδίου στο οποίο ανήκει) το οποίο και κατοπτρίζει.
- Η πλειονότητα των ελληνικών όρων ενός θεματικού πεδίου είναι σύμπλοκοι όροι (μονολεκτικοί ή περιφραστικοί). Στις τηλεπικοινωνίες το ποσοστό των σύμπλοκων όρων, επί του συνόλου των όρων, είναι 96,5 %.
- Οι περισσότεροι ελληνικοί σύμπλοκοι όροι είναι περιφραστικοί (ή πολυλεκτικοί) (δίλεκτα, τρίλεκτα, τετράλεκτα, πεντάλεκτα, ...). Στις τηλεπικοινωνίες το ποσοστό των πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων, επί του συνόλου των σύμπλοκων όρων, είναι 91,2 %.

- Τα περισσότερα μονόλεκτα (μονολεκτικοί όροι) είναι σύμπλοκα (σύνθετες λέξεις). Στις τηλεπικοινωνίες το ποσοστό των σύμπλοκων μονολέκτων, επί του συνόλου των μονολέκτων, είναι περίπου 71 %.
- Οι περισσότεροι μονολεκτικοί σύμπλοκοι όροι (σύνθετες και παρασύνθετες λέξεις) είναι προσδιοριστικά σύνθετα. Και από αυτά το μεγαλύτερο μέρος έχουν ως πρώτο συνθετικό αχώριστο μόριο. Στις τηλεπικοινωνίες το ποσοστό των προσδιοριστικών συνθέτων, επί του συνόλου των σύμπλοκων μονολέκτων, είναι περίπου 86 %, ενώ το ποσοστό των προσδιοριστικών συνθέτων με αχώριστο μόριο είναι περίπου 80 % επί του συνόλου των προσδιοριστικών συνθέτων.
- Το προσδιοριζόμενο συνθετικό του μονολεκτικού σύμπλοκου όρου μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, μετοχή, ρήμα (ή ρηματικό παράγωγο που είτε απαντά και μόνο του στο λόγο είτε όχι) ή επίρρημα.
- Το προσδιοριζόμενο συνθετικό του πολυλεκτικού σύμπλοκου όρου εξαρτάται από το λεκτικό μήκος του όρου και μπορεί να είναι μονόλεκτο (δίλεκτο, τρίλεκτο, ...) ουσιαστικό, μονόλεκτο επίθετο ή μετοχή, ρήμα (ή ρηματικό παράγωγο που είτε απαντά και μόνο του στο λόγο είτε όχι) ή μονόλεκτο (δίλεκτο, τρίλεκτο, ...) επίρρημα.
- Το προσδιοριστικό συνθετικό του μονολεκτικού σύμπλοκου όρου: στα προσδιοριστικά σύνθετα είναι κυρίως αχώριστο μόριο ή ουσιαστικό και σε δεύτερη μοίρα επίθετο, στα αντικειμενικά σύνθετα είναι κυρίως ουσιαστικό και σε δεύτερη μοίρα επίθετο, ενώ στα κτητικά σύνθετα είναι κυρίως επίθετο και σε δεύτερη μοίρα αντωνυμία.
- Στο προσδιοριστικό συνθετικό του πολυλεκτικού σύμπλοκου όρου (τουλάχιστον όπως συνάγεται από τη μελέτη των διλέκτων, τριλέκτων και τετραλέκτων) προηγούνται σε μεγαλύτερο ποσοστό εμφάνισης (>50 %), τα ετερόπρωτα προσδιοριστικά συνθετικά και ακολουθούν, με μικρή διαφορά, τα ομοιόπρωτα προσδιοριστικά συνθετικά σε μεγάλο επίσης ποσοστό ("40 %), ενώ τα άπρωτα προσδιοριστικά συνθετικά έρχονται τρίτα σε μικρό αλλά όχι αμελητέο ποσοστό.
- Το ετερόπρωτο προσδιοριστικό συνθετικό του πολυλεκτικού σύμπλοκου όρου στη μεγάλη πλειονότητά του μονόλεκτο (δίλεκτο, τρίλεκτο, ...) ουσιαστικό σε πτώση Γενική και έπεται του προσδιοριζόμενου συνθετικού ως δεύτερο άμεσο συνθετικό. Στις τηλεπικοινωνίες το ποσοστό των ετερόπρωτων προσδιοριστικών συνθετικών που έχουν ουσιαστικό σε πτώση Γενική, επί του συνόλου των ετερόπρωτων προσδιοριστικών συνθετικών, είναι περίπου 96 %.
- Είναι φανερό ότι η χρήση της Γενικής έχει πολύ μεγάλη σπουδαιότητα στην Ορολογία. Από τα είδη Γενικής που εμφανίζονται συχνότερα προηγείται σημαντικά η Γενική κτητική και ακολουθούν η Γενική αντικειμενική και η Γενική της ιδιότητας, ενώ σε μικρά ποσοστά εμφανίζονται η Γενική υποκειμενική και η Γενική της ύλης ή του περιεχομένου.

- Ένα σημαντικό πρόβλημα στη χρήση της Γενικής, στην Ορογραφία, ως προσδιοριστικού συνθετικού είναι η συχνή εμφάνιση δύο ή περισσότερων διαδοχικών Γενικών, με αποτέλεσμα την ασάφεια των αρμών της ορολογικής ανάλυσης των πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων με συνεπαγόμενη αμφισημία στον κατοπτρισμό των πραγματικών σχέσεων των εννοιών του υποκείμενου συστήματος εννοιών. Στις τηλεπικοινωνίες το ποσοστό των ετερόπτωτων προσδιοριστικών συνθετικών που έχουν ουσιαστικό σε πτώση Γενική, επί του συνόλου των ετερόπτωτων προσδιοριστικών συνθετικών, είναι περίπου 96 %.
- Τρεις τρόποι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, μεμονωμένα ή και σε συνδυασμό, για να μετριάσουν το πρόβλημα των διαδοχικών Γενικών είναι η επιθετοποίηση της Γενικής Ουσιαστικού, η μονολέκτηση διλεκτικών ή και μεγαλύτερου λεκτικού μήκους τμημάτων του προσδιοριστικού συνθετικού και η σύντμηση (αρκτικολέκτηση ή ακρωνυμία) ολόκληρου ή μέρους του πολυλεκτικού σύμπλοκου όρου. Ασφαλώς και στους τρεις αυτούς τρόπους ενυπάρχει το στοιχείο του νεολογισμού.

Κατακλείδα:

Δεν μπορεί να ευσταθήσει ο ισχυρισμός και πολύ περισσότερο να τεκμηριωθεί πειστική απόδειξη ότι η Ορολογία είναι "περιγραφική επιστήμη" - όπως γενικά πιστεύεται για τη Γλωσσολογία - και όχι "κανονιστική" ή "ρυθμιστική" (regulatory) ή "παρεμβατική" (intervening), δεδομένου ότι αυτά τα χαρακτηριστικά όχι μόνο είναι εμφανή στην Ορολογία, αλλά και αντιπροσωπεύουν βασικές προϋποθέσεις για την ανταλλαγή της σύγχρονης γνώσης. Και για να αποφύγουμε τους παραπάνω χαρακτηρισμούς, που ενδεχομένως ηχούν άσχημα στα αυτιά μας, σαν να είναι τάχα "αντιδημοκρατικά" αυτά τα χαρακτηριστικά, θα λέγαμε ότι η Ορολογία είναι μια κατ' εξοχήν "τυποποιητική" (normative) επιστήμη.

Οι έννοιες που δημιουργούνται και αναπτύσσονται σε κάθε εξελισσόμενο θεματικό πεδίο δεν είναι "λίθοι τε και πλίνθοι και κέραμοι ατάκτως ερριμμένα", αλλά υπακούουν σε συστήματα και υποσυστήματα εννοιών. Και οι όροι που αντιπροσωπεύουν αυτές τις έννοιες δεν μπορεί, επομένως, να εκπονούνται "εϊκή και ως έτυχε", αλλά οργανωμένα, συνεργατικά και μεθοδικά, με κανόνες οι οποίοι, ενώ έχουν γλωσσολογική βάση, πρέπει να προσαρμόζονται, για κάθε γλώσσα, στις ειδικές ανάγκες που ανακύπτουν και να επιτρέπουν λελογισμένως την καινοτομία και το νεολογισμό. Στην αναζήτηση/διερεύνηση τέτοιων κανόνων για την ελληνική Ορολογία/Ορογραφία αφιερώθηκαν οι εκατοντάδες επίπονες ώρες που χρειάστηκε η παρούσα εργασία.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- [1] International Standard ISO 1087:1990 - "Vocabulary of Terminology"
- [2] Βαλεοντής Κ. - "Ο αναλογικός κανόνας στην υπηρεσία της σύγχρονης ελληνικής ορολογίας" Πρακτικά 1ου Συνεδρίου "Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία" 30, 31 Οκτωβρίου & 1 Νοεμβρίου 1997, Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ), Αθήνα 1997.
- [3] Βαλεοντής Κ. - "Έξι ερωτήσεις για την εκπαίδευση σε ένα θεματικό πεδίο", "ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ" Αρ. Φύλλ. 37, Ιούλ.-Αύγ. 1999, Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ).
- [4] Δημητρίου Σ. - "Λεξικό όρων γλωσσολογίας", Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1983.
- [5] International Standard ISO 704 - "Principles and methods of terminology"
- [6] Σχέδιο Ελληνικού Προτύπου ΕΛΟΤ 402 - "Αρχές και μέθοδοι Ορολογίας"
- [7] Βαλεοντής Κ. - "Ανάλυση των βοσικών αρχών της Τεχνικής Ορολογίας" - Αθήνα, ΕΛΟΤ, 1988.
- [8] ΜΟΤΟ - "Ενιαίο Λεξιλόγιο Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας - Έκδοση 4η, Τεύχος Α Αγγλοελληνικό Λεξιλόγιο", Αθήνα, ΟΤΕ, Οκτώβριος 1995
- [9] ΜΟΤΟ - "Ενιαίο Λεξιλόγιο Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας - Έκδοση 4η, Τεύχος Β Συγκεντρωτικό Λεξιλόγιο Αρκτηολέξων και Συντομογραφιών", Αθήνα, ΟΤΕ, Απρίλιος 1997
- [10] ΜΟΤΟ - "Γενική και Ειδική Τηλεπικοινωνιακή Ορολογία" - Έκδοση 9η, Αθήνα, ΟΤΕ, Αύγουστος 1998
- [11] Δημητράκος Δ. "Μέγα Λεξικόν Όλης της Ελληνικής Γλώσσης", 1964.
- [12] Γεννάδιος Δ. "Γραμματική της Ελληνικής Γλώσσης", έκδοση Α. Κορομηλά, Αθήνα, 1859.
- [13] Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων - "Νεοελληνική Γραμματική", Αθήνα 1983.
- [14] Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων - "Συντακτικό της Νέας Ελληνικής", Αθήνα 1983.
- [15] Α. Α. Τζάρτζανος, Συντακτικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων, Αθήνα, 1959.
- [16] Μ. Α. Τριανταφυλλίδης, Μικρή Νεοελληνική Γραμματική, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1965.
- [17] Α. Τζάρτζανος, Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 1967.
- [18] Α. Α. Τζάρτζανος, Γραμματική της Νέας Ελληνικής Γλώσσης (της απλής καθαρευούσης), Έκδοση Β, Εκδόσεις Κ. Κακουλίδη, Αθήνα, 1967.
- [19] Χ. Κλαίρης - Γ. Μπαμπινιώτης, "Γραμματική της Νέας Ελληνικής - Δομολειτουργική-Επικοινωνιακή - Ι. Το Όνομα της Νέας Ελληνικής - Αναφορά στον κόσμο της πραγματικότητας", Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996.
- [20] Α. Γ. Τσοπανάκης, "Νεοελληνική Γραμματική", 2η έκδοση, Αφοί Κυριακίδη ΑΕ, Θεσσαλονίκη, 1983.
- [21] Μπαμπινιώτης Γ. "Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσης", Κέντρο Λεξικολογίας 1998.
- [22] Lyons J. "Εισαγωγή στη Γλωσσολογία", 3η έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, 1997.

Κ. Βαλεοντής

Φυσικός-Ηλεκτρονικός, Τηλεπικοινωνιακός Μηχανικός ΟΤΕ,

*Υπεύθυνος: της ΜΟΤΟ (Μόνιμης Ομάδας Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας - ΟΤΕ-ΕΛΟΤ),
της Ομάδας ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1 "Ορολογία Πληροφορικής",
της Ομάδας ΕΛΟΤ/ΤΕ80/ΟΕ1 "Ορολογία Ηλεκτρομαγνητικής Συμβατότητας"
και της Ομάδας ΕΛΟΤ/ΤΕ2/ΟΕ5 "Ηχομόνωση",*

Γενικός Γραμματέας της ΕΛΕΤΟ (Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας) και

Πρόεδρος του ΓΕΣΥ (Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου) της ΕΛΕΤΟ.

Διεύθυνση: Καραμανλάκη 18, 112 53 ΑΘΗΝΑ

Αρ. Τηλεφ.: 6118986, 8619521

Αρ. Τηλεομ.: 8068299.

Ηλ.Ταχ.: kv121999@org.ote.gr

Κ. Ζερίτη

Φιλολόγος-Μεταφράστρια, Πτυχίο Δίγλωσσου Μεταφραστή της ΕΕ, Μεταπτυχικό Ορολογίας

Μέλος της ΜΟΤΟ (Μόνιμης Ομάδας Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας - ΟΤΕ-ΕΛΟΤ),

Μέλος της ΕΛΕΤΟ (Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας)

Διεύθυνση: Τζανή Βουτσά 1, 14565 ΑΓ.ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Αρ. Τηλεφ.: 8140452

Α. Νικολάκη

Φιλολόγος-Μεταφράστρια, Μεταφράστρια ΟΤΕ

Μέλος της ΜΟΤΟ (Μόνιμης Ομάδας Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας - ΟΤΕ-ΕΛΟΤ),

Μέλος της ΕΛΕΤΟ (Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας)

Μέλος του ΓΕΣΥ (Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου) της ΕΛΕΤΟ.

Διεύθυνση: Δροσίνη 8, 15126 ΜΑΡΟΥΣΙ

Αρ. Τηλεφ.: 6129558

Αρ. Τηλεομ.: 8068299.

Ηλ.Ταχ.: kv121999@org.ote.gr